

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 96. vuosikerta 19.11.2020

9 | 20

Median
koronatukea
haki lähes sata
mediataloa
s. 8

Miltä tuntuu,
kun jutun
kohde kuolee?
s. 22

Keinoäly etsii
mainostajille
kivoja uutisia
s. 30

Sanna Ukkola siirtyi
Alfa TV:lle, jossa jutellaan
mukavia poliitikkojen kanssa **14**

KUVA: TOMMI AITTALA

Media on unohtanut yksinasuvat korona-uutisoinnissa

s.32

Anna-Sofia Nieminen

"Vi blir ännu bättre på video", säger webbproducent Annica Lindström vid Svenska Yle

s.36

Maria Pettersson ● Twitter: mariapettersson
maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Rikkaiden omaisuudesta pitäisi julkaista tietoja paljon avoimemmin

Verohallinto antoi 4448 varakkaan piilottaa tulonsa suomalaisilta. Aiemmin verottaja on lähettänyt medialle listan yli 100 000 euroa tienanneista. Nyt suur tienaaajat voivat vaatia tietojensa poistamista listalta.

Ideaa on vastustanut iso joukko yhteiskunnan avoimuutta vaalivia tahoja, muun muassa työntekijöiden Journalistiliitto ja työnantajien Medialiitto, lähes kaikki suomalaiset tiedotusvälineet, Julkisen sanan neuvosto, monet hallinto-oikeuden asiantuntijat. Jopa jotkut ministrit ovat kritisoineet päätöstä. Pääministeri **Sanna Marinin** (sd.) mukaan verottajan päätös on "erittäin valitettava", ja kuntaministeri **Sirpa Paatero** (sd.) esitti puheessaan, että verottajan tulisi toimittaa jopa aiempaa avoimemmat tiedot. Verottaja itse perustelee päätöstä omalla tulkinnallaan EU:n tietosuojalajeista.

NOKKELAT HUULIVEIKOT kertovat joka vuosi saman vitsin: verolistojen julkaisupäivä on heidän mukaansa "kateuspäivä". He vastustavat yhteiskunnan avoimuutta ideologisista syistä ja antavat ymmärtää, että verotietojen julkaisussa on kyse vain kateudesta, tirkistelynhalusta ja klikkimetsästyksestä.

Se ei pidä paikkaansa. Silti median tulee tietenkin perustella kirkkaasti, miksi ihmisten verotietoja on tärkeää julkaista.

Olemmeko osanneet avata, miksi ihmisillä on oikeus tietää, ketkä Suomessa voivat käyttää suurta taloudellista valtaa? Olemmeko kertooneet, kuinka tärkeää on tietää, miten eri yrityksissä tienataan, mistä kaikkialta poliitikot saavat tuloja tai millaisia veroja rikkaat maksavat? Osaammeko avata, miten suurituloisimpien tulonkehitys vaikuttaa koko yhteiskuntaan?

Median on myös katsottava peiliin. Siinä missä hyvätuloisten verotus on yhteiskunnallisesti merkittävää, pikkusummia tienavaan julkiksen tietojen julkaisu on vaikeampi perustella.

Verohallinto muistuttaa mielellään, että yksittäisen ihmisen tiedot saa edelleen kysymällä. Ero aiempaan on kuitenkin huomattava. Ennen median oli helppo kertoa kansalaisille, ketkä

KUVA: MEERI UTTI

Median tulee pystyä perustelemaan kirkkaasti, miksi ihmisten verotietoja on tärkeää julkaista.

Suomessa tienaa hyvin paljon. Kansalainen sai kerralla käsityksen maansa tuloelämästä. Nyt toimittajien pitää arvailla ja jäljittää suurituloisia pistokokein. Arvailu on väistämättä epätarkkaa, eikä kansalainen siis saa kaikkea hänelle kuuluvaa tietoa.

Hallintolakiin vedoten verottaja vielä joutui salailua. Jos piilotuspyyntö oli tehty huolimattomasti, virkailija soitti perään ja auttoi sen täydentämisessä. Piilottamisen perusteeksi kävi ”henkilökohtainen syy”. Verottaja ei selvittänyt, olivatko esitetyt syyt totta. Piilottajan ei tarvinnut esimerkiksi todistaa, että verotietojen julkaisu vaarantaa hänen terveytensä, oma väite riitti. Hyväksytyjä salauspyyntöjä oli lähes 4 500, hylättyjä vain 95.

Monet tiedotusvälineet protestoivat Verohallinnon päätöstä sulkemalla verokoneensa kuukauden ajaksi. Moni rikas huokaisi varmaankin helpotuksesta: nyt heidän tulonsa jäivät piiloon juuri niin kuin he halusivatkin! Toivottavasti ensi kuussa avautuvat koneet sisältävät mahdollisimman monen salailijan

tiedot. Se lähettää viestin: salailulla ei voita mitään. Haastatteluissa soisi kysyttävän, miksi ihminen haluaa salata tulonsa.

SUOMESSA PITÄISI julkaista tietoja vielä paljon avoimemmin. Myös verottomat tulot tulisi saattaa kansalaisten tietoon. Iso osa pääomatuloista, esimerkiksi osingoista, on verottomia. Varakkaat keskittävät usein sijoitusomaisuutensa holding-yhtiöön, jolloin sijoitustuotot eivät näy omistajan tulona ennen kuin hän nostaa varat. Osakeomistusta voi piilottaa myös ns. vakuutuskuoriin, kuten esimerkiksi pääministeri **Juha Sipilä** (kesk.) teki. Tällä tapaa salattua omaisuutta on piilossa kymmeniä miljardeja euroja. Myöskään perintö- ja lahjaverot eivät ole julkisia. Tästä syystä verokoneiden tiedot eivät anna oikeaa kuvaa siitä, kuinka paljon ihminen maksaa veroja suhteessa tuloihin tai omaisuuteen. Verokoneiden tiedot ovat alku, mutta avoimuutta tulee edelleen kehittää merkittävästi. Verottajan nyt valitsema salailu on takapakkia yhteiskunnan avoimuudelle. ●

KUVA: TAMI KIURU

s.6

Ina Ruokolainen ja moni muu freelancer haluaa työterveyden piiriin.

Vaaliväittelyn käännöstekstit syntyvät pikavauhdilla

s.12

Kannen/Takakannen kuva: Touko Hujanen ja Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 96. vuosikerta
19.11.2020

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 675 7401

TOIMITUSSIHTEERI /
REDAKTIONSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Marja Honkonen 050 379 9108

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.slaktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
I-print Oy, Seinäjoki
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330, faksi 09 640 361
PL 50, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 10 / 2020
ILMESTYY 17.12., AINEISTO 9.12.

ILMOITUSMYYNTI:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

Suomalainen journalismi selittää, kun pitäisi näyttää, kirjoittaa freetoimittaja

Janne Flinkkilä

Janne Flinkkilä, teksti ● Aapo Huhta, kuva

JANNE FLINKKILÄ

- 42-vuotias Helsingissä asuva mediatyöläinen.
- Kirjoittanut freetoimittajana Veikkauksen asiakasmedia X:lle, Ylelle ja SPR:lle sekä lukuisiin lehtiin Helsingin Sanomista Hymyyn. Työskennellyt Rumban toimituspäällikkönä ja Ylioppilaslehden toimitussihteerinä.
- Opiskellut mediatekniikkaa ja journalismia ammatikorkeakoulussa. Ei valmistunut.
- Palkittu Aikakausmedian Edit-kilpailussa 2018 (vuoden juttu asiakasmediassa).
- Perustanut Kulttuurituotanto Creat-osuuskunnan, joka muun muassa tekee visuaalista suunnittelua ja kuratoi taidenäyttelyjä.

lä selitä vaan näytä. Tätä käskyä kirjoittajat opetetaan tottelemaan, ja se on myös editointivaiheen tärkeimpiä työkaluja. Kun kyse on kuvajournalismista, käsky kuitenkin unohtuu. Mitä enemmän yt-viikate niittää kuvatoimituksia, sitä enemmän tuotamme juttuja, joissa kuva ei liity tapaukseen. Otavamedian päätös antaa kenkää lähes kaikille kuvajilleen on viimeisin esimerkki asioiden surkeasta tilasta.

Syyskuun 29. päivänä *Ilta-lehti* julkaisi verkossa jutun otsikolla *Näin penis ikääntyy – ajan myötä tapahtuu neljä asiaa*. Jutun kuvassa näkyivät rannalla aurinkolasit päässä suu raollaan seisovan miehen pää ja yläselkä. Kuvatoimistolle poseerattessaan hän tuskin tiesi päätyvänsä symboloimaan neljällä tavalla vanhenevaa penistä.

Journalismin periaate on, että yleisöllä on oikeus tietää, mitä maailmassa tapahtuu. Yleisön pitäisi saada myös nähdä, mitä tapahtuu. Niin ei käy, jos kuva ei liity tapaukseen. Tai jos kuvia läiskii jutturänniin kirjoittava toimittaja, joka on käsketty tekemään kuvatoimittajan työtä ilman visuaalista ammattitaitoa.

ELOKUUN LOPUSSA *Helsingin Sanomat* kiersi kaupungilla kysymässä, miksi ihmiset käyttävät tai eivät käytä kasvomaskia. Katugallup kuvattiin suoralla salamalla, joka väärin haastateltujen kasvot kalmankalpeiksi ja sai heidät muistuttamaan zombeja. En keksi ratkaisulle tiedonvälityksellistä perustelua.

Kyse ei ole vain kiireestä tai suurista juttumääriä tuottavista päivälehdistä. Se läpäisee koko alan. Ansioitunut kirjoittajajoukko perusti vuonna 2013 *Long Playn*, jonka tavoitteeksi päätoimittaja **Johanna Vehkoo** nimesi *Hesarin* haastattelussa suomalaisen laatujournalismin pelastamisen. Lehti lähti kuitenkin pelastamaan selittämistä eikä

näyttämistä: tuottamaan featurejournalismia ilman kuvaa.

Lokakuun 2020 kirjoittajakoulun mainoksessa *Long Playn* toimitus lupasi ”paljastaa täydellisen jutun reseptin” eli ”parhaat vinkkinsä jutunteon kaikkiin vaiheisiin”. Aihelistan perusteella resepti ei sisältänyt tekstin ja kuvan vuorovaikutusta.

Kunnianhimoiset ammattilaisetkin siis näkevät journalismin kirjainten jonona, vaikka tuijottavat päivittäin kansainvälisten kilpailijoiden tuottamaa visuaalisesti tyrmäävää mediaa. Tilanne kertoo paitsi ammattikuntamme kollektiivisesta sokeudesta, myös tekstin ja kuvan eriyttämisestä omiin maailmoihinsa. Ne eivät enää välitä samaa viestiä vaan pahimmillaan sotivat keskenään.

TIEDÄN, ETTÄ ARKEAMME kurjistaa resurssipula. Tämä ei kuitenkaan ole resurssikysymys vaan prosessikysymys. Täytyy vain iskostaa mieliin, että teksti ja kuvat juttelevat tasavertaisina keskenään. Silloin prosessi alkaa ohjautua itsekseen selittämisestä näyttämiseen siitä alkaen, kun juttuidea on vasta pilke silmäkulmassa.

Jos tahdomme nousta selittämisen tasolta näyttämisen tasolle, prosessiin kuuluu jatkuva kyseenalaistaminen: Kannattaako editoida tekstiä tietämättä, mitä jutun kuvat näyttävät? Miksi teksti yrittää selittää luotaantyöntävää numero-oksennusta, jonka infografiikka näyttäisi helposti ja kauniisti? Miksi tämäkin teksti kuvitetaan naamallani eikä esimerkeillä, jotka todistaisivat väitteeni?

Näin sen pitäisi mennä: teksti palvelee kuvia ja kuvat palvelevat tekstiä. Silloin kokonaisuus palvelee välitettävää viestiä ja lopputuote yleisöä – mikä lopulta palvelee kustantajan ansaintalogiikkaa.

Prosessin korjaamisen voi aloittaa ottamalla mallia oman toimistokuution ulkopuolelta. Selittämisen jalostamista näyttämiseksi toteuttaa tehokkaasti kaikki muu media paitsi se, joka kutsuu itseään journalismiksi. Tämä on kilpailu, jota ei kannata hävitä. Eikä siinä pärjää selityksillä vaan näytöillä. ●

Asikkalalainen freelancetoimittaja Ina Ruokolainen on kiinnostunut liiton neuvottelemasta työterveyshuollosta. Osa työhyvinvointia on päivittäinen ulkoilu. "Lähden usein lenkille pyörällä tai kävelen myös läheiseen Päijänteen kansallispuistoon."

Liiton neuvottelema työterveyshuolto kiinnostaa freelancereita

Nina Erho, teksti • Tami Kiuru, kuva

85

Suomalaiset käyttävät internetiä yleisimmin viestintään, median seuraamiseen, ostoksiin ja asioiden hoitamiseen. Mediasta internetissä seurataan yleisimmin verkkolehtiä ja televisioyhtiöiden uutissivuja. Niitä oli kolmen viime kuukauden aikana lukenut 85 prosenttia 16–89-vuotiaista.

Lähde: Tilastokeskuksen Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimus

A-lehdet vähensi 16 journalistia ja etsii nyt työntekijää vuokrafirman avulla. "Se on ihan normaalia toimintaa", sanoo toimitusjohtaja Kaisa Ala-Laurila: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Journalistiliiton freelancejäsenet haluavat työterveyshuollon piiriin. Tulos ilmenee kyselystä, jonka liitto teki heille lokakuussa.

Yhdeksän kymmenestä vastaajasta olisi kiinnostunut käyttämään työterveyshuoltoa, jos liitto neuvottelisi sen heille.

Yksi kiinnostuneista on asikkalalainen toimittaja **Ina Ruokolainen, 61.**

Ruokolainen on päässyt tarvittaessa joustavasti lääkäriin kotikuntansa terveyskeskuksessa.

Työterveyshuollolta hän toivoisi mahdollisuutta erikoislääkärin konsultaatioon ja apua ammatikseen kirjoittavan tuki- ja liikuntaelinvaivoihin. Niihin puuttumiseen ja seurantaan terveyskeskuksessa ei ole ollut riittäviä resursseja, vaikka se onkin lähettänyt Ruokolaisen joihinkin tutkimuksiin myös keskussairaalaan.

Jos Ruokolaisella olisi työterveys sopimus, hän saisi yrittäjän työterveyshuollon Kela-korvausta, ja esimerkiksi fysioterapian kustannukset olisivat verovähennyskelpoisia.

Aiemmin, Lahdessa asuessaan, Ruokolaisella olikin työterveys sopimus Terveystalon kanssa.

Parasta sopimuksessa oli taitava ja asiakkaidensa vaivoihin paneutuva työterveyslääkäri. Mutta kuten kaupungin terveyskeskukseen, myös hyvän yksityislääkärin vastaanotolle oli lopulta ruuhkaa.

Fysioterapian verovähennyshyöty sulii palveluntarjoajan toimistokuluihin.

”Sopimus oli yksinyrittäjälle turhan kallis ja byrokraattinen. Mukana pitäisi olla joukkovoimaa joko liiton tai isomman firman kautta.”

KYSELYN NOIN 370 VASTAAJASTA vain joka kymmenenellä on työterveyshuolto. Yleisin syy työterveys sopimuksen puuttumiseen on hinta. Silti kolme neljästä on urallaan kaivannut työterveyshuoltoa.

Tyypillinen tilanne on nopean hoidon ja sairaaloman tarve.

Toiveissa ovat myös mahdollisuus terveyden säännölliseen seurantaan, fysioterapiaan, hammashoittoon, erikoislääkärin konsultaatioon sekä mielen terveys palveluihin uupumis- ja uhkailutilanteissa.

Neljä viidestä vastaajasta olisi valmis rahoittamaan työterveyshuoltoaan kiinteällä vuosimaksulla, mutta näkemykset sopivasta maksusta vaihtelevat.

Jos valittavana olisi vuosimaksu, joka kattaa palvelut tiettyyn rajaan saakka, tai ilmainen liittyminen ja maksu palveluista käytön mukaan, vuosimaksun valitsisi hieman useampi.

Pääasiassa etäpalveluihin perustuva työterveys kiinnostaisi alle puolta vastaajista, vaikka palvelu olisi nimenomaan media-alan tarpeet huomioivaa.

Ina Ruokolainen maksaisi työterveys palveluista mieluiten käytön mukaan. Sen, mitä sopimukseen kuuluu, pitäisi olla täysin selkeää ja palveluiden hänen tarpeisiinsa sopivia.

Etäpalveluissa hyvää olisi tasa-arvo ja se, että niihin ei tarvitsisi matkustaa.

”Mutta ei kaikkea voi hoitaa etänä. Siihen tulee väsymys, kun kaikki on nyt muutoinkin ruudulla.”

Suomen freelance-journalistien ja Sydänliiton viime vuonna toteuttamassa freelancerien terveyskyselyssä kävi ilmi, että 55 prosenttia freelancereista kokee terveytensä hyväksi ja kymmenen prosenttia erinomaiseksi. 29 prosenttia vastasi terveytensä olevan tyydyttävällä ja kuusi prosenttia huonolla tolalla.

LOKAKUUN TYÖTERVEYSHUOLTOKYSELYN aikaan liiton neuvottelemasta työterveyshuollosta oli kiinnostunut myös helsinkiläinen av-kääntäjä **Jaakko Sauvola, 39.**

Sauvola työskentelee Ylelle yhtiön työsuhteisten freelancerien Yhtyneet-sopimuksella. Hänellä ei ole koskaan reilun kymmenen vuoden urallaan ollut työterveyshuoltoa.

Sauvolan tilanne muuttui lokakuun lopussa, kun Radio- ja televisiotuottajien liiton Freelanceosasto FAO ja Journalistiliitto saivat sovittua Ylen kanssa, että yhtiö alkaa ensi vuonna tarjota työterveyshuoltoa myös Yhtyneet-freelancereilleen.

Samoihin aikoihin sovittiin, että Yle alkaa maksaa Yhtyneet-freelancereilleen sairausajan palkkaa.

Jos Ylen käytäntö ei olisi muuttunut, Sauvola olisi ollut valmis maksamaan liiton neuvottelemasta työterveyshuollosta.

”Vaikka terveyskeskuksen palvelut ovat toistaiseksi riittäneet, työterveyshuolto tarkoittaa turvaa. Säännölliset terveystarkastukset tulevat tehtyä. Kun hoitoon pääsee helposti, sinne tulee tarvittaessa mentä.”

KYSELYN TAUSTALLA ON Journalistiliiton freelanceyhdistysten FAO:n ja SFJ:n tekemä ja valtuuston syyskuussa hyväksymä aloite freelancerien sairausajan turvan ja työterveyshuollon selvittämisestä.

Liiton freelanceasioita hoitava lakimies **Hannu Hallamaa** sanoo kyselyn tulosten vahvistavan, että työterveyskysymys on tärkeä ja työterveys palvelulle on tilausta.

”Jatkamme tulosten pohjalta valmisteluja freelancejäsenille sopivan työterveys palvelumallin rakentamiseksi”, Hallamaa sanoo. ●

”Mielestäni ongelma ei ole se, että Donald Trumpia on kritisoitu liian rajusti, vaan se, että häntä on kohdeltu silkkihansikkain.”

Toimittaja Markus Tiittula Näkökulma-kirjoituksessaan 16. marraskuuta Journalistin verkkosivulla.

Näkökulma: ”Suomalainen urheilu journalismi ei täytä sivistystehtäväänsä”, kirjoittaa Antti Pärnänen: Journalisti.fi

"Suomeen tarvitaan ehdottomasti pysyvä mediatukijärjestelmä muiden Pohjoismaiden tapaan", Journalistiliiton puheenjohtaja Hanne Aho sanoo.

Koronatukea haettiin ainakin 150 tiedotusvälineelle

Manu Marttinen, teksti ● Heli Saarela, kuva

Suurin osa hakijoista on pieniä sanomalehtitaloja. Viestintäministeriön asettama työryhmä pohtii myös pysyvää mediatukea.

Medialle tarkoitettua koronatukea oli hakenut *Journalistin* painoon mennessä maanantaina 16. marraskuuta ainakin 85 media-alan yritystä. Yritykset hakivat tukea yhteensä noin 150 tiedotusvälineelle. Haun määräaika päättyi tiistaina 17. marraskuuta keskiyöllä.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficommin juristin **Eliisa Reenpään** mukaan tukea on haettu etenkin pienten sanomalehtien tukemiseen.

"Pienten paikallislehtien osuus on suuri, mutta emme ole vielä tarkemmin käyneet hakemuksia läpi. Tukipäätökset tehdään vuoden loppuun men-

nessä", Reenpää sanoo.

Liikenne- ja viestintäministeri **Timo Harakka** (sd.) ilmoitti lokakuussa hallituksen antavan tiedotusvälineille 7,5 miljoonan euron koronatuen journalistisen sisällön edistämiseen. Tuki on suunnattu Suomessa toimiville mediataloille, joiden mainosmyynti ja liikevaihto ovat merkittävästi supistuneet koronaepidemian takia.

MARRASKUUN ALUSSA LVM:n asettama työryhmä alkoi pohtia myös pysyvää mediatukea. Toisin kuin muissa Pohjoismaissa, Suomessa ei juurikaan ole pysyvää journalismin tukea. Journalistiliitto on mukana työryhmässä.

"Mediatuen tavoite on tukea tiedonvälitystä. Se on demokratiatuki, ei esimerkiksi yritystuki", Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** sanoo.

Ehdotus pysyvästä tukimallista on tarkoitus saada valmiiksi tämän vuoden aikana. ●

YT-NEUVOTTELUJA AIKAKAUSLEHTITALOISSA – A-LEHDET REKRYTOI HETI VUOKRATYÖNTEKIJÄÄ

A-lehtien 2. marraskuuta päättyneiden yt-neuvottelujen seurauksena yhtiöstä joutui lähtemään 16 journalistia.

Jo samassa kuussa yhtiö etsi henkilöstöpalveluyritys Baronan kautta tuottajaa vakituiseen vuokratyösuhteeseen. Rekrytoivan yrityksen nimeä ei kerrottu ilmoituksessa.

A-lehtien toimitusjohtaja **Kaisa Ala-Laurilan** mukaan toimintamalli on normaali.

"Ei tässä ole mitään uutta tai salassa tapahtuvaa. Me voimme käyttää näin hyviä tekijöitä erilaisiin pidempi- ja lyhyempiaikaisiin tarpeisiin. Työmäärä, työntekijöiden määrä, työtehtävät ja tarvittava osaaminen vaihtelevat."

A-lehdet tarjosi irtisanomisen vaihtoehtona eropakettia. Kun työsuhte päättyi sopimuksella, asiaa ei voi riitauttaa ja takaisinottovelvoitetta ei ole.

Otavamedian lokakuussa päättyneiden yt-neuvottelujen seurauksena lähtemään joutui 23 journalistia. Pääluottamusmies **Tuomo Lappalaisen** mukaan kaikki ottivat eropaketin.

Valokuvaajia Otavamedia on houkutellut jatkamaan töitä yhtiölle freelanceyrittäjinä. Neuvottelut työn tekemisen mallista jatkuvat. Otavamediassa kuvaajana työskennelleistä kolme jatkaa siellä kuvatoimittajina.

Fokus Median asiakaslehtiyksikössä *Sisusa* olivat yt-neuvottelut loppusuoralla *Journalistin* painoon mennessä. Pääluottamusmies **Isma Valkaman** mukaan neuvotteluiden taustalla on koronan vaikutus yhtiön asiakaslehtipalveluiden kysyntään. Uhan alla on maksimissaan neljä työsuhdetta.

Nina Erho

OIKAISU

Journalistin jutussa 22. lokakuuta *Kahdelle toimittajalle valitusluvat Korkeimmasta oikeudesta* mainittiin virheellisesti **Laura Halmisen** nimi. Todellisuudessa valitusluvan Korkeimmalta oikeudelta sai toinen *Helsingin Sanomien* toimittaja.

RASISTINEN NIMI VAUHDITTI JOURNALISTIIHDISTYKSEN ALASAJOA

Savonlinnassa toiminut journalistiyhdistys Savonlinnan Neekerikerho lopetti toimintansa lokakuun lopulla. Toiminta oli muutenkin hiipumassa, mutta lopettamispäätöstä vauhditti kerhon epäsovivaksi muuttunut nimi. Yhdistys ei halunnut enää aloittaa

nimenmuutosprosessia.

"Vuonna 1965 ja pitkään sen jälkeenkin kerhon nimi oli täysin korrekki: neekerillä viitattiin lehtineekereihin, toimittajiin, joiden kädet olivat aina painomusteessa", yhdistyksen tiedotteessa todetaan.

Samantapainen nimikeskustelu käytiin aiemmin myös Pohjois-Karjalassa, kun paikallinen journalistiyhdistys muutti omistamansa lomasaaren nimen Neekerisaaresta Seppäseksi.

Manu Marttinen

Onko media oppinut virheistään, kun taloustuhon siivoaminen alkaa?

Suomalaisen median helmasynti on pitää korkeassa virassa olevaa henkilöä automaattisesti luotettavana.

Liian usein media antaa tilaa epäselviin väitteisiin, omiin tunteisiin ja puhtaasti mielipiteisiin perustuvalle ideologiselle sopellukselle, jos se tulee riittävän korkealta.

Presidentti **Donald Trump** ja hänen hallintonsa ovat horjuttaneet median luottamusta vallanpitäjiin. Se voi olla ihan hyvä juttu. Viimeistään nyt kaikille on selvää, että kun herra suo viran, järki ei automaattisesti seuraa perässä.

Opetus on syytä muistaa, kun Suomessa aletaan siivota koronan aiheuttaman taloustuhon jälkiä.

MEDIAN ENSIMMÄINEN näytön paikka ovat kevään kuntavaalit, joissa on luvassa runsaasti talouspuhetta. Kun talous viimeksi horjui, suomalainen media epäonnistui tehtävässään. Se johtui siitä, että tiedotusvälineissä luotettiin järkähtämättä korkeisiin herroihin, joille oli suotu virat.

Viestinnän tutkija **Timo Harjuniemi** kirjoitti pari vuotta sitten *Ydin*-lehdessä Euroopan ja Suomen talouskuripolitiikasta 2010-luvulla. Tuolloin sekä oikeisto että vasemmisto sitoutuivat Suomessa talouskuripolitiikkaan ja valtiovarainministeriön leikkauslistoihin. Jos media olisi hoitanut hommansa, se olisi tarkastellut asiaa kriittisesti: onko talouskuripolitiikka ainoa vaihtoehto ja mitä siitä seuraa?

Sen sijaan media kutsui asiantuntijoikseen vuoden 2008 finanssikriisin ennakkoinnissa täydellisesti epäonnistuneet ekonomistit ja ”talousviisaat” ja asemoi itsensä ”järkevän” konsensuksen ytimeen.

Harjuniemi jatkaa analyysia tuoreessa **Juha Herkmanin** kanssa tekemässään tutkimuksessa *Eurokriisi suomalaisissa sanomalehdissä 2010–2012*. Hän kuvailee suomalaista mediakeskustelua ”eliittivetoiseksi kriisijulkisuudeksi”, jossa ääneen pääsivät poliitikot ja ekonomistit, mutta eivät kansalaisyhteiskunnan edustajat, kuten työmarkkina- tai kansalaisjärjestöjen asiantuntijat. Jutuissa kriisin juurisyytä nähtiin kansallinen talous- ja sosiaalipolitiikka.

Koko 2010-luvun media olikin alusta, jonka päälle kuka tahansa rahan, aseman tai vallan aate-loima asiantuntija saattoi käppäillä väittämään finanssikriisiä julkisen talouden kriisiksi. Poliitikot ja yritysjohtajat haukkuivat suomalaisia laiskoiksi ja hemmotelluiksi, koska ihmiset eivät halunneet tinkiä työehdoistaan tai sosiaali- ja terveyspalveluista. Suomi oli tuhon tiellä ja Kreikan tiellä ja ”työ oli parasta sosiaaliturvaa”.

Pankkimies sai kertoa sivun mittaisessa yhden sitaatin haastattelussa, kuinka ”hyvinvointivaltio on tullut tiensä päähän” ja toinen pankkimies sai väittää, että ”verosuunnittelun kriminalisointi lisää epävarmuutta”.

Molemmat saivat esittää väitteensä ilman, että toimittaja olisi edes ujosti kysynyt, että ”mihin sinun väitteesi perustuu”.

EDUSKUNTAVAALIT 2015 olivat nolo farssi, jossa toimittajat inttivät, että paljonko leikataan ja mistä. Studion taustalla tikittivät velkakellot. Keskeinen kysymys ei ollut miksi tai keneltä leikataan. Vain yksi asia kiinnosti: Kuinka paljon? Vaadimme enemmän!

Varovaisen kriittisiä näkemyksiä leikkauspolitiikan järjellisydestä on alkanut esiintyä suomalaisissa tiedotusvälineissä vasta hiljattain, kun oikealle kallistunut talouslehti *The Economist* uutisoi näyttävästi talouskuripolitiikan fiaskosta.

Kun koronakriisin aiheuttaman taloustuhon siivoaminen jonakin päivänä alkaa, lyön vetoa, että ensimmäisenä paikalle ryntäävät samat naamat kuin finanssikriisin jälkeen. He saarnaavat samoja väitteitä ja ajavat entiseen malliin omaa etuaan yhteisen hyvän nimissä. Alkaa tuttu huuto. Hyvinvointi kasvaa leikkaamalla ja työpaikat lisääntyvät palkkoja polkemalla. Suomi lähtee nousuun, kun otamme köyhiltä ja annamme rikkaille.

Yritetään silloin muistaa Trump ja vuoden 2015 ääliömäiset velkakellot.

Muuten käy niin, että kun vallakkaiden öyhötys alkaa, media taantuu kädeksi, joka ojentaa megafonin. ●

KUVA: MEERI UTTI

Erja Yläjärvi, 43

- Iltalehden vastaava päätoimittaja 2018–
- Helsingin Sanomien toimituspäällikkö 2013–2018.
- Kouvolan Sanomien päätoimittaja 2011–2013. Vastuullansa myös muita alueen lehtiä.
- STT:n uutispäällikkö 2009–2011. Kirjeenvaihtaja Brysselissä 2005–2008.
- Keski-suomalaisen johtaman maakuntien yhteistoimituksen politiikan toimittaja 2003–2004.
- Keski-suomalaisen ulkomaantoimittaja 2001–2002.
- Aloitti kesätoimittajana Savon Sanomien urheilutoimittajana.
- Koulutus: YTM Tampereen yliopisto, MA College of Europe, Brugge.
- Perhe: Ylellä työskentelevä puoliso, kaksi lasta ja kaksi koira.
- Asuu Helsingissä, kotoisin Kuopiosta.

Sinua masentaa, että Iltalehden lukijoita kiinnostaa tosi-tv eikä EU, Erja Yläjärvi

Iltalehden vastaava päätoimittaja Erja Yläjärvi viihtyy hyvin pomona eikä muista itseään, mistä aiheista teki toimittajana juttuja.

Manu Marttinen, teksti • Juuso Westerlund, kuva

Halusit Iltalehden vastaavaksi päätoimittajaksi pian sen jälkeen, kun HS-kollegasi Perttu Kauppinen oli palkattu lehteen.

Halusin vastaavaksi päätoimittajaksi, koska se paikka oli auki. Se, että Perttu oli valmiiksi tuttu talossa, oli tietenkin hirvittävän suuri etu etenkin työssä aloittamisessa. Olet pärjännyt pomona hienosti, mutta kollegasi eivät muista, mistä aiheista teit toimittajana juttuja.

Eivät varmasti muista, kun en niitä muista itseään. Eniten tein juttuja politiikasta, mutta siitä on jo toistakymmentä vuotta.

Kollegasi muussa mediassa eivät ymmärrä, kuinka vaikeaa on saada lukija klikkaamaan otsikkoa satatuhatta kertaa päivässä.

Satatuhatta sivunäyttöä Iltalehdessä ei ole kovin vaikeaa, mutta puoli miljoonaa on. On totta, että iltapäivälehdien juttujen takana tehtävän työn laajuutta ei aina ymmärretä. Ei meillä ole klikkikikkoja, vaan lukijat täytyy ansaita joka päivä, kuten muidenkin toimitusten.

Iltalehden johtamisen tärkein työkalu on analytiikka.

Teknisistä työkaluista se on ylivoimaisesti tärkein, mutta johtamisessa muuten se on vain yksi osa. Tämä on luovaa ihmistyötä, ja pandemian takia tänä vuonna todella paineista työtä. Siinä eivät tekniset työkalut riitä.

Toisin kuin päätoimittajat Iltta-Sanomissa, te selitätte uutisointianne jatkuvasti somessa.

Olen Twitterissä niin vähän kuin mahdollista, koska ihmiset ovat siellä keskimäärin aika huonolla tuulella. Työn puolesta minun täytyy olla siellä ja pyrin tarpeen mukaan kertomaan työtavoistamme.

Teillä on selkeä työnjako Iltalehden somekeskusteluissa: Kauppinen räyhää, sinä pyytelet anteeksi.

Olen pyytänyt anteeksi, jos on ollut aihetta. Varsinkin Twitterissä helposti kaikki muu tulkitaan helposti räyhäämiseksi. En Pertun puolesta ala vastaamaan, mutta hän on meistä varmasti aktiivisempi somekeskustelija.

Haluat pitää Iltalehden printin pystyssä ainakin vuoteen

2022 saakka vain siksi, että tohtori Pasi Kivioja olisi väärässä.

Pasihan povasi Iltalehden printin loppuvan jo vuonna 2019, joten se todistelu on jo tehty. Yleisesti me teemme printtiä meidän lukijoillemme emmekä väitöskirjatutkijoille.

Iltalehden toimittajat saavat tehdä IS-toimittajia vapaamin juttuja haluamistaan aiheista ja sen kyllä huomaa.

Tämä ilahduttaa minua, hyvä jos sen huomaa. Me yritämme tehdä sellaista sisältöä, joka ei olisi ihan samanaista kuin naapurilla. Lisäksi meidän toimittajillamme on paljon hyviä omia aiheita, joista he myös saavat tehdä juttuja.

IL-pomo Erkki Meriluoto lupasi aikoinaan, ettei Iltalehti enää tee klikkiotsikoita. Se oli liian kallis lupaus pidettäväksi.

Tämä on yksi kestävimpiä myyttejä iltapäivälehdistä, että huono klikkiotsikko toisi meille rahaa. Näin ei ole. Otsikon pitää olla kiinnostava ja kuvata jutun sisältöä. Kaikin tavoin pitää välttää "pettymysotsikoita", jolloin jutun sisältö ei ole sitä mitä otsikko lupaa.

Sinua vähän masentaa, kun Iltalehden lukijoita kiinnostaa enemmän tosi-tv kuin EU.

EU:n kehitystä seuranneena minua masentaa enemmän EU:n sisäinen sekaannus.

Iltapäivälehtiä on turha parjata, koska siitä kirjoitetaan, mikä kansaa kiinnostaa.

Juuri näin. Olen aina hämmästellyt, että pitäisi kirjoittaa jotain, mikä ei kiinnosta ketään. Vaikutusvalta missä tahansa mediassa syntyy vain siitä, että sisällöllä on lukijoita.

Harrastat maratonjuoksua, mutta iltajuoksuista et ole niin kiinnostunut.

Maratonjuoksut ovat ikävästi jääneet, kun tämä iltapäivälehdien vetäminen on osoittautunut sellaiseksi maratoniksi, ettei ole enää kunto riittänyt maratoneihin. Iltajuoksuja on aina rajoittanut se, että olen maailman iltaunisin ihminen. ●

Biden ja Trump suomeksi pikavauhdilla

Yleisradion pikatoiminnan tiimi kääntää vaaliväittelyt ja Oscar-gaalat suomeksi muutamassa tunnissa. Esimerkiksi Trumpin ja Bidenin toinen väittely alkoi Suomen aikaa 23. lokakuuta kello 04 ja tekstitetty lähetys TV1:ssa kello 12.40.

Nina Erho, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

Kuva: Raili Tuikka

Käännöksen synnystä kertoo Ylen suomentaja-toimittaja Sampsu Peltonen.

”

”Projektiin valmistaudutaan pitkään, mutta itse työ on ohi hetkessä. Sen voisi ajatella olevan freelancereille turhauttavaa, mutta vastaus kyselyyn on aina: 'joo, tullaan!' Toisaalta erikoisprojektit myös kasvattavat ammattitaitoa.”

ELOKUUN
LOPPU
2020

2

Yhdysvaltain presidentinvaalisäältäjä koordinoiva tuottaja **Olli-Pekka Sulasma** vahvistaa Peltoselle ja Papinniemielle, että väittelyt käännetään. **Donald Trumpin** ja **Joe Bidenin** ensimmäinen väittely on Suomen aikaa 30. syyskuuta.

Ensimmäistä kertaa myös varapresidenttiehdokkaiden väittely käännetään, koska vaalitalanne on aivan erityisen kiinnostava. Päätös on hyvä, koska väittelyn painoarvo kasvaa yhden presidenttiehdokkaiden väittelyn myöhemmin peruuntuessa koronan takia. **Mike Pencen** ja **Kamala Harrisin** väittely on 8. lokakuuta.

Peltonen ja Papinniemi vahvistavat työtilauksen freelancereille.

VÄITTELYÄ
EDELTVÄT
PÄIVÄT

3

1

Yleisradion pikakäännöstoimintaa koordinoivat suomentaja-toimittajat **Sampsu Peltonen** ja **Saija Papinniemi**. He tiedusteleval Uutis- ja ajankohtaistoimiksesta, aiotaanko Yhdysvaltain presidentinvaaliväittelyt kääntää.

Kääntämistä harkitaan tapauskohtaisesti, koska pitkän ajankohtaisohjelman kääntäminen pikavauhtia vaatii monen ihmisen samanaikaisen työpanoksen ja on siksi kallista. Käännöstä ei kannata tehdä hitaammin, koska silloin ohjelman sisältö on jo uutisoitu puhki.

Ylessä työskentelee kolmesta vakituista av-kääntäjää nimikkeillä suomentaja-toimittaja ja ruotsintaja-toimittaja. Pikakäännöksiä varten kootaan Ylen vakituista ja nopeaan kääntämiseen harjaantuneista freelancekääntäjistä koostuva tiimi.

Pikatyötiimissä ovat viime vuosina työskennelleet esimerkiksi freelancekääntäjät **Mirjami Ylinen**, **Katja Juutistenaho**, **Mari Hallivuori**, **Tiina Kinnunen** ja **Tuula Friman**.

Av-kääntäjiksi sanotaan kääntäjiä, jotka kääntävät muun muassa televisio-ohjelmia, elokuvia, ooppera- ja teatteritekstityksiä, dubbauksia sekä tietokone- ja konsolipelejä.

Kääntäjätiimi sopii käytännön järjestelyistä, kuten siitä, minkä 15 minuutin pätkän väittelystä kukin kääntää ja miten käännöstekstiedot nimetään. Pätkät jaetaan viiden freelancerin ja Sampsu Peltosen kesken. He myös tarkistavat, että kookkaiden videotiedostojen siirto talon ulkopuolelle toimii.

Tiimi seuraa mediasta, mitä aihepiirejä väittelyssä tullaan käsittelemään.

Väittelyiden kerrottiin etukäteen etenevän kymmenen minuutin aihekokonaisuuksina. Koska osioiden todelliseen keston vaikuttaa se, paljonko ehdokkaat puhuvat ja mitä lähetyksen ohjaaja pitää kiinnostavana, käännöstyön jakaminen vartin tasapätkiin oli selkeintä.

”

”Trumpin ja Bidenin ensimmäinen väittely venyi poikkeuksellisesti. Kun huomasimme tämän, sanoimme heti viimeisen osuuden kääntäjälle, että lopeta 15 minuuttiin ja minä teen loput, kun olin aloittanut aikaisemmin, ja oma pätkäni oli jo valmiina.”

23
LOKAKUU
2020

4

Trumpin ja Bidenin väittely alkaa Suomen aikaa neljältä aamuyöllä

Sampsa Peltonen aloittaa työt. Ennen kääntämisen aloittamista hän katsoo koko väittelyn suorana, jotta pystyy tarvittaessa auttamaan muita kertomalla, mitä on tapahtunut heidän osuutensa ulkopuolella.

”

"Kun ryhtyy kääntämään Trumpin juttuja aamuyöllä, tulee hetki mietittyä ammatinvalintaansa. Tiimin tsemppihenki on kuitenkin kova, ja työn jälkeen tulee adrenaliini-euforia."

”

"Osa ammattitaitoa on päättää, mitä jätetään kääntämättä. Jos puhuja sanoo nopeasti neljä asiaa, joista ruudulle mahtuu tekstitettyinä järkevästi kaksi, kääntäjän on osattava valita 'pihvi'. Siksi tämä on myös journalistista työtä."

5

Väittely loppuu kello 5.30.

6

Kello 6
Freelancereiden työt alkavat.

Käännöstä ei teetetä yötyönä, koska yötyö on kalliimpaa.

Ylessä työskentelevä editoija on ladannut väittelyn pätkissä tiedostonsiirtojärjestelmään. Freelancerit lataavat oman pätkänsä kääntämisessä käyttämäänsä ohjelmaan.

Käännösohjelmassa käännettävä videopätkä näkyy tietokoneen ruudulla. Kääntäjä kuuntelee ja katselee sitä ja kirjoittaa käännöstä. Ohjelma auttaa häntä väreihin ja koodeihin, jotka ilmaisevat, mikä on kyseiseen kohtaan sopiva määrä tekstiä. Tekstin näkymisajan ja määrän suhde on tärkeä, jotta katsoja ehtii sisäistää sanoman. Liian nopeasti vaihtuvia tekstejä ei jaksakaan lukea pitkän ohjelman ajan.

Käännöstyön aikana tiimi pitää yhteyttä sähköposteilla. Niissä kysellään esimerkiksi, miten muut jonkun asian käänsivät ja "päästellään höyryä" vaikeissa kohdissa.

Sähköpostia käytetään, koska chattisovellusten pingahdusten koetaan häiritsevän työtä enemmän. Peltonen ja Papinniemi ovat keskenään yhteydessä myös Google Hangoutsissa ja videopuheluilla.

Av-kääntäjät työskentelevät jo ennen koronaa joustavasti eri paikoissa. Esimerkiksi Peltonen on välillä Ranskassa ja työskentelee sieltä. Katja Juutistenahon toinen kotipaikka on Pohjois-Irlanti.

7

Kääntäjät lähettävät tekstitiedostonsa kello 10:een mennessä ja ne tarkistetaan.

Ylen suomentaja-toimittajat Saija Papinniemi ja Sanna Väre aloittavat käännösten oikoluvun, tarkistuskatselun ja osien yhdistämisen sitä mukaa, kun niitä saapuu.

Koska kääntäjällä on käännökseensä tekijänoikeus, muutos-ehdotusten toteuttamisesta päättää tavallisesti kääntäjä. Pikaprojekteissa on sovittu, että tarkistuskatselussa voidaan tehdä pieniä muutoksia ilman yhteydenottoa kääntäjään.

Tarkistuskatselussa korjataan kirjoitusvirheitä, yhdenmukaisuutta termejä ja varmistetaan, että tekstityksen rytmi on katsojalle sopiva. Normaalisti kääntäjä tarkistaa käännöstään itsekin työn valmistuttua.

Papinniemi ja Väre tarkistavat kumpikin osan ohjelmaa ja käyvät sitten havaintonsa läpi.

”

"15 minuutin kääntäminen kolmessa, neljässä tunnissa on tahti, johon ammattilaisenkin pitää harjaantua. Tavallisessa av-kääntämisessä hankalan kohdan voi jättää hautumaan. Pikakääntämisessä ratkaisut pitää tehdä saman tien. Käännöksestä ei ole hyötyä, jos se ei valmistu ajoissa."

”

"Kääntäjät ovat tunnontarkkoja ja nauttivat vivahteiden viilaamisesta niin, että teksti on lukijalle mahdollisimman hyvä. Siksi pikakääntämisessä vaatii kylmäpäisyyttä laittaa käännös eteenpäin ajatellen, että nyt se on tarpeeksi hyvä."

8

Kello 12.40
Suomeksi tekstitetty väittely alkaa TV1:ssä ja tulee katsottavaksi Yle Areenaan.

Kahdessa aiemmassa väittelyssä työtahti oli vielä nopeampi, koska lähetykset alkoivat jo kello 12.05.

Lähetyksen aikana Peltonen ja muut yläeläiset seuraavat, että kaikki sujuu niin kuin pitää ja tekstit tulevat ohjelmaan. Joskus käännökseen tehdään pieniä viilauksia vielä lähetyksen jälkeen ja ne päivitetään käännöstiedostoon Areena-katselijoita varten.

Kun projekti on ohi, Peltonen ja Papinniemi käyvät prosessin läpi. Jos jossain kohtaa tuli liian kiire tai muuta sekaannusta, tapaa muutetaan seuraavaan kertaan.

Trumpin ja Bidenin viimeisessä väittelyssä on kaikkiaan 1 342 ruututekstiä. "Se on paljon, ja siitä huomaa, että väittely on alusta loppuun puhetta ilman suvantoja ja siirtymiä, joita ohjelmissa tavallisesti on", Sampsa Peltonen sanoo.

KUVA: TOUKO HUJANEN

Katri Makkonen ja Ilkka Kanerva (selin) olivat Sanna Ukkolan vieraina keskustelussa Yhdysvaltain presidentinvaaleista 4. marraskuuta. Äänipiuhoja kiinnittää Mauro Gargano.

KAUPALLINEN TELEVISIO

Alfa TV:ltä puuttuvat tiukat formaatit, iso tuotantokoneisto sekä seksi, viina ja väkivalta. Se haastaa muut leppoisalla nostalgialla, muiden hylkäämällä ohjelmilla ja perinteisillä arvoilla. Uutistoiminnan piti alkaa tänä syksynä, mutta ensilähetyksen päivä on yhä auki. Sanna Ukkola löysi kanavalta uuden kodin.

Marja Honkonen, teksti • Touko Hujanen ja Alfa TV, kuvat

Sanna Ukkolalla on pieni flunssa. Ei koronaa, se on testattu, mutta haastattelupäivänä 23. lokakuuta yskää ja karheutta äänessä.

Sairauslomaa on hankala pitää, sillä Ukkola tekee kahdesti viikossa 45 minuutin pituisen ajankohtaisohjelmansa, *Sanna Ukkola liven*, kokonaan yksin. Siis miettii aiheet yksin, buukkaa haastattelut yksin, kirjoittaa käsikirjoituksen yksin ja juontaa ohjelman yksin. Uusi kotikanava Alfa TV tarjoaa kuvausryhmän ja studion. Kaiken muun hoitaa Sanna Ukkola.

Mutta ainakaan kukaan ei ole ”hengittämässä niskaan”.

Kun Ukkola vuosi sitten syyskuussa irtisanoutui Yleltä, hän iloitsi Twitterissä mahdollisuudesta saada ”kirjoittaa just mitä haluaa”. Lähtönsä kahdeksi isoksi syyksi Ukkola kertoi myöhemmin *Sannikka & Ukkola* -ohjelman lopettamisen ja sen, että hänen ”kolumnejaan rajoitettiin”. Ukkola ei ollut tyytyväinen hänelle ehdotettuun aihepiiriin, joka oli terveys, hyvinvointi ja ruoka.

Ukkola ei kuitenkaan halua enää puhua lähdistään tai kolumniensa rajoittamisesta, eikä hän halua haukkua Yleä.

”Olen viihtynyt hirveän hyvin Alfalla – ja viihdyin tosi pitkään myös Ylellä. Olin siellä kymmenen vuotta ja yhdeksän niistä olin henkeen ja vereen yleläinen, ja rakastin ja puolustin sitä. Ja rakastan edelleen. Mutta viimeisen vuoden aikana tuli fiilis, että jokin muuttui. Koen, että Yle etsii paikkaansa.”

Ukkola itse on löytänyt paikkansa freelancerina. Alfa TV:n ohjelman lisäksi hän kirjoittaa kolumneja *Ilta-lehteen* ja pitää mediakoulutuksia.

Alfalla Ukkola on saanut vapaat kädet. Hän sanoo noudattavansa samoja journalistisia kriteerejä kuin Ylellä ja pitävänsä kirjaa muun muassa siitä, että ohjelmassa on haastateltavia kaikista puolueista.

”Naisia ja miehiä en laske. Minusta se ei ole journalistisesti perusteltua.”

Tärkeämpää on mielipiteiden kirjo. Ukkolan mukaan osa yleisöstä kokee median tuputtavan punavihreää agenda. Hänen mukaansa he menettävät luottamuksensa, koska kokevat, ettei medialla ole heille mitään annettavaa.

Kokemus ei välttämättä ole oikea, mutta se on olemassa, Ukkola sanoo.

”Pitäisin tärkeänä, että kaikki löytäisivät omia ajatuksiaan mediasta, jos ne vain ovat tolkullisia ajatuksia.”

UKKOLA ON LÖYTÄNYT toivomansa sanomisen vapauden arvo-konservatiiviselta tv-kanavalta. Kanavapaikalla 15 näkyvä Alfa TV on kotimainen kaupallinen tv-kanava, joka kertoo kunnioittavansa ohjelmatoiminnassaan ”perinteisiä arvoja”. Finnpanelin mukaan se tavoitti viime vuonna viikossa keskimäärin 972 000 katsojaa, ja sen katseluosuus oli 0,6 prosenttia.

Alfa TV:n omistaa Brilliance Communications Oy, jonka emoyhtiö on Keravalla toimiva kristillinen IRR-TV-media-lähetysjärjestö. IRR-TV tekee lähetystyötä eli julistaa evan-

keliumia tuottamiensa tv-ohjelmien avulla.

Alfa TV:n ja IRR-TV:n toimitilat nököttävät alikeravalaisen teollisuusalueen laitamilla. Korkean verkkoaidan takana kohoaa Alfa TV:n tarpeisiin rakennettu, tänä vuonna käyttöön otettu toimitalo. Tilaa on kosolti, yli 2 000 neliötä kolmessa kerroksessa. Vaikutelma on vielä vähän autio, osin koronaetätöiden takia.

Talossa on kaksi studiota. Pienemmässä kuvataan maanantaisin ja keskiviikkoisin *Sanna Ukkola live*.

Uuden toimitalon toisen kerroksen avokonttorissa odottaa journalistiteja puolenkymmentä tyhjää työpistettä. Viime keväänä Alfa TV kertoi, että se aikoo aloittaa vielä kuluvaan syksyn aikana omat uutislähetykset. Siihen tarvitaan lisää toimittajia.

Alfa TV:n studiokaluston omistaa IRR-TV, joka on myös osakkaana uuden toimitalon omistavassa kiinteistöyhtiössä. IRR-TV:n perustaja ja toiminnanjohtaja **Hannu Haukka** on myös Alfa TV:n toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja.

Haukka ei ole ensimmäistä kertaa tv-pomona. Hän oli perustamassa vuonna 2009 lähetykset aloittanutta SuomiTV:tä, jonka profiili oli hyvin samanlainen kuin Alfa TV:n. SuomiTV:llä oli omat uutiset, joita kanava pyöritti reilun vuoden ajan arkisin kolme kertaa päivässä. Ja kuten Alfa TV, myös SuomiTV esitti IRR-TV:n ohjelmia.

SuomiTV:tä rahoitti kanadalainen tv-alaan erikoistunut sijoitusyhtiö Ontario Inc., jonka omisti Haukan perhetuttu. Kanavasta piti tulla viidenneksi suurin valtakunnallinen kanava. Sen sijaan se teki kahdessa vuodessa yli 20 miljoonan euron tappiot. Lopulta vuonna 2012 se myytiin Foxille.

Hannu Haukka ei kuitenkaan lannistunut. Hän perusti Brilliance Communications Oy:n, joka haki jo syksyllä 2011 toimilupaa uudelle kanavalle. Kahta vuotta myöhemmin Alfa TV aloitti lähetykset.

”SuomiTV:n kokemus on ollut hyvä koulutus siihen, miten tv-kanava perustetaan ja mitä virheitä ei kannata tehdä. Tällä kertaa emme aloita prameasti”, Haukka sanoi kristillisen *Seurakuntalaisen* haastattelussa marraskuussa 2013.

Journalisti pyysi Hannu Haukalta haastattelua Alfa TV:n toiminnasta, linjasta ja tulevista suunnitelmista. Hän suostui ensin, mutta kieltäytyi sitten äkisti. Haukka perusteli päätöstä sillä, että kanava käy tärkeitä neuvotteluita. Ne liittyvät uutistoiminnan aloittamiseen.

Myöskään kanavan nykyinen operatiivinen johtaja **Henrik Kuosmanen** ei antanut haastattelua.

KERAVAN UUSIEN TOIMITILOJEN alakerrassa on suuri studio lämpiöineen. Studioissa mahtuu kuvaamaan myös musiikkiohjelmaa. Ne ovat Alfän suosituin ohjelmagenre.

Konserttitaltiointeja tehdään ympäri Suomen. Ne ovat kalliita, mutta niitä voi esittää useasti.

Alfan ohjelmistoon on napattu paljon ohjelmia, joista muut kanavat ovat luopuneet. Kanavalla on nähty muun muassa Tangomarkkinat, missikisat ja *Tammerkosken rannalla*, jossa **Mikko Alatalo** laulatti ihmisiä tamperelaisen näköalabaarin terassilla.

Sanna Ukkolan ohjelma kuvataan maanantaisin ja keskiviikkoisin. Meikkaaja Else Tunturipuro valmistelee Ilkka Kanervaa lähetykseen (ylimmäinen kuva). Ohjelmaa oli kuvaamassa Samuel Karppinen (alimmäinen kuva).

Lauantaisin ja keskiviikkoisin esitetään *Tanssi Kanssain* -lavatanssiohjelmaa. Tammikuussa alkaa *Maalaislääkäri Kiminkinen*, jossa saarijärveläinen terveystieteiden professori **Tapani Kiminkinen** käsittelee terveysaiheita. Yle TV2 lopetti Kiminkisen ohjelman vuonna 2011 säästösyistä.

Noin 80 prosenttia ohjelmista on kotimaisia, osa pienellä budjetilla tehtyjä. *Fillaripäiväkirjat* on bloggari **Jaska Halttusen** yhden miehen itse kuvaama retkeilyohjelma. *Bom Appetite!* -ruokaohjelmassa laulava helluntailaispastori **Roberto Brandão** laittaa perheensä kanssa brasilialaista ruokaa. Myös *Suomen Kuvalehden* entisellä päätoimittajalla, pappi **Tapani Ruokasella** on kanavalla oma ohjelma.

Sunnuntaisin esitetään IRR-TV:n kustantamia ohjelmia, kuten hengellistä *Astu tarinaan* -haastattelusarjaa ja *Tee minusta ateisti* -keskustelua, jossa molekyylibiologian lisen-siaatti ja vapaa-ajattelija **Robert Brotherus** yrittää ”kään-nyttää” teologian professori **Veli-Matti Kärkkäistä**.

Jerusalemien uutislinja on CBN:n (Christian Broadcasting Network) englanninkielinen ohjelma, jossa seurataan

Israelin tapahtumia herätyskristillisestä näkökulmasta ja esimerkiksi kerrotaan, että Israelin miehitysarmeija auttaa palestiinalaisia ja jakaa palestiinalaislapsille ilmapalloja.

Jättiformaatteja kanavalla ei näe.

Viihdeohjelmista vastaa Alfa TV:n taiteellinen johtaja **Timo Suomi**, joka on Sanna Ukkolan tavoin entinen yle-läinen. Yle-uransa aikana Suomi ehti ohjata yli 200 suoraa musiikkilähetystä, muun muassa vuoden 2007 Euroviisut.

Konsertti- ja tanssiohjelmat ovat Suomen mukaan Alfan ”ykköspysyksi”. Myös luonto- ja kulttuuriohjelmat ovat hyvin suosittuja.

”Katsojat ovat niitä, joilla on aikaa näihin asioihin, kuten käydä konserteissa ja harrastaa luonnossa olemista. Elämän ruuhkavuodet ovat jääneet taakse. *Temptation Island* ei enää pure. Halutaan asiaa, mutta ei Twitter-tyypistä jatkuvaan vastakkainasetteluun perustuvaa journalismia”, Suomi sanoo.

Ohjelmilla tavoitellaan etenkin Kehä III:n ulkopuolisia katsojia, jotka ovat Suomen mukaan jääneet muilla kanavilla paitsioon.

Alfa TV:n viestintäpäällikkö **Elisabet Saranpää** luonnehtii kanavan mallikatsojaa yli 45-vuotiaaksi ”kulttuuri-Kaisaksi”, joka etsii elämyksiä musiikkiohjelmista, mutta on kiinnostunut myös uutisista.

ASIAOHJELMISTA SUOSITUIN on *Sanna Ukkola live*. Kanavalla on myös lukuisia muita ajankohtaisohjelmia, joista osaa vetävät puoluepolitiikassa mukana olevat ihmiset. Puhutuista näistä oli viime syksynä esitetty *Vanhanen*, jota juonsi tuolloin eduskunnan puhemies **Matti Vanhanen** (kesk.).

Helsingin Sanomissa puhemies ohjelmaa pidettiin unettavina kalvosulkeisina. Vieraita siinä oli vain noin puolet ajasta. *Hesarin* jutussa Vanhanen sanoi, ettei ole journalisti eikä pyri puolueettomaan journalismiin.

Suomen mukaan Vanhasen kanssa käytiin ennen ohjelman aloittamista keskustelu siitä, ettei siinä voi olla kyse puoluepolitiikasta. Eikä ollutkaan, vaan faktoista, Suomi korostaa.

”Hän [Vanhanen] ei enää hae seuraavaa siirtoa politiikassa, vaan kaikki on nähty”, Suomi sanoo.

Se ei pitänyt ihan paikkaansa: seuraavana keväänä Vanhasesta tuli valtiovarainministeri, ja ohjelman tekeminen loppui. Sen korvasi entisen vihreän kansanedustajan **Eero Paloheimon** *Maaailmaa pelastamassa*.

Viikoittaista *Dosentti*-ohjelmaa isännöi **Arto Luukkanen**, joka toimii perussuomalaisen ajatuspajan Suomen Perusta -säätiön hallituksen puheenjohtajana. *AlfaStuudio*n vetäjä on **Markku Tenhunen**, IRR-TV:n viestintäjohtaja ja kristillisdemokraattien kaupunginvaltuutettu Järvenpäässä.

Kansanedustaja **Kike Elomaalla** (ps.) on Alfalla oma jumppaohjelma, kansanedustaja **Kimmo Kiljusella** (sd.) taas ikäihmisille suunnattu *Senioriseisake*.

Sanna Ukkolan puoliso **Matias Turkkila** on *Suomen Uutisten* ja *Perussuomalaisen* päätoimittaja ja keskeinen vaikuttaja perussuomalaisissa. Asia nousi esiin muun muassa vuonna 2013, kun Ukkola raportoi

Ylen politiikantoinnittelijana perussuomalaisten puoluekouksesta, vaikka oli kihloissa perussuomalaisen vaikuttajan kanssa.

Ukkola ei koe, että hänen puolisonsa työ vaikuttaisi hänen tekemäänsä journalismiin. Pikemminkin arvokonservatiiviselle kanavalle siirtynyt Ukkola kokee voivansa puolisonsa kautta kurkistaa ”liberaalista toimittajakuplasta konservatiiviseen persukuplaan”.

”Näiden kuplien välinen ero on aivan älytön. Välillä minun kuplani kohkaa jostain, jota Matiaksen viiteri ei noteeraa lainkaan – ja toisin päin”, Ukkola kirjoittaa haastattelun jälkeen Twitter-viestissä.

”Suomi on hyvin polarisoitunut, vaikka sitä ei ehkä Helsingistä käsin helposti huomaa. Pelkään pahoin, että kah-tiajako jyrkkenee entisestään.”

TIMO SUOMI MUISTUTTAA, ettei vastaa ajankohtaisohjelmista, mutta kommentoi niitä lyhyesti. Hän sanoo esimerkiksi Luukkaisen ja Tenhusen tehneen kanavalle ohjelmiaan jo pitkään.

”He ovat tulleet kanavalle siinä vaiheessa, kun on tarvittu sen tyyppistä ohjelmaa, ja jääneet. Ja heillä on omat faninsa.”

Monet Alfa TV:n ohjelmista on hankittu ilman pitkälle mietittyjä suunnitelmia. Sanna Ukkolan keväällä tekemä *Koronalive* pantiin pystyyn viikossa.

Samaan aikaan Alfa TV:llä on Suomen mukaan kova paine ammattimaistua. Osa sitä olisi oman uutistoiminnan aloittaminen. Koska ensimmäiset uutiset nähdään, sitä Suomi ei osaa sanoa.

”Huulilla ollaan. Riippuu, keneltä kysytään.”

Tällä hetkellä Alfa TV lähettää päivittäin omat viiden minuutin sähkeutiset. Niistä vastaa uutispäällikkö **Heikki Kauhanen**, joka juontaa myös omaa *Uutiskauha*-ajankohtaisohjelmaansa.

Sähkeutisia tekee Kauhasen lisäksi kolme toimittajaa, joista kaksi on freelancereita. Puolet uutisista perustuu STT:n materiaaleihin, mutta joukossa on myös omia juttuja. Niissä painottuvat Kauhasen mukaan usein kulttuuri-aiheet, joskus pieniltäkin paikkakunnilta.

Toinen kanavan keskeinen uutislinjaus on pyrkimys nousta yhteiskunnan vastakkainasettelujen yläpuolelle, Kauhanen sanoo.

”Se saattaa näyttää väriltömältä, mutta meillä ei ole tar-

Suomi on hyvin polarisoitunut, vaikka sitä ei ehkä Helsingistä käsin helposti huomaa.

Sanna Ukkola, toimittaja ja juontaja

ve mielistellä ketään. Olemme pieni uutistoimitus, mutta meidän tavoitteemme ovat suuria. Me olemme sovitteleva isä kinastelevien lasten maailmassa.”

Tehtävä ei ole helppo, Kauhanen myöntää. Hän uskoo kaikkien uutistoimitusten pyrkivän objektiivisuuteen, mutta on huomannut, että moni katsoja pitää niitä silti joko liian oikeistolaisina tai liian punavihreinä.

”Minusta on parempi olla luotettavan ja uskottavan maineessa kuin särmikäs, ärsyttävä ja epäluottamusta herättävä. Koko alan olisi syytä mennä itseensä tässä asiassa. Koen, että perinteisen median ja kansalaisten välille on syntynyt kuilu.”

Kauhanen on ollut Alfalla kuusi vuotta. Hän ei tiedä vielä, mikä hänen roolinsa käynnistyvässä uutistuotannossa olisi. Kauhanen uskoo, että kanavalla voisi hyvinkin parin vuoden kuluessa olla vähintään kymmenen minuutin suora uutislähetys joka päivä. Ja yhtä paljon katsojia kuin Maikkarin *Kymmenen uutisilla*.

Siihen tarvitaan vielä paljon lisää henkilökuntaa, Kauhanen sanoo.

”Meillä on tilat valmiina ja tekniikka valmiina. Ainoastaan rahoitusta tarvitaan.”

Kauhanen toivoo myös, että hänen työnantajansa liittyisi julkisen sanan neuvoston jäseneksi. Sillä olisi iso merkitys.

Hannu Haukan mukaan JSN:n jäsenyyttä on selvitetty alustavasti.

KUVA: ALFA TV

Kiken kanssa kuntoon -jumppaohjelmassa kansanedustaja Kike Elomaa (ps.) näyttää jumppaliikkeitä. Ohjelmaan kuuluu myös ravintoa käsittelevä osuus.

KUVA: ALFA TV

Costalaiset-sarjassa seurataan suomalaisten elämää Espanjan Aurinkorannikolla.

”Alfa TV on nuori ja kehittyvä kanava, joka elää edelleen ’start up’ vaihetta. Hoidettavien asiain paljouden tähden kaikkea ei ehdi hoitaa kerralla”, Haukka vastaa sähköpostitse *Journalistille*.

ALFA TV:N TOIMINTA ON kasvanut neljän viime vuoden aikana isosti. Brilliance Communications Oy:n taseen loppusumma eli yritykseen sidotun pääoman määrä oli vielä vuonna 2016 noin 30 000 euroa. Nyt se on yli miljoonan.

Yhtiöllä on takanaan raskaita tappioita, mutta vuodesta 2016 lähtien sen liikevaihto on kasvanut tasaisesti. Yhtiö on myös tehnyt voittoa, joskin vuonna 2019 vain muutamman satasen.

IRR-TV ostaa Alfa TV:ltä ohjelma-aikaa ja kerää lahjoitusrahaa ohjelmien tekemistä varten. Näin IRR-TV toimii myös silloin, kun sen tuottamia ohjelmia esitettiin SuomiTV:llä.

IRR-TV on kerännyt lahjoitusrahaa myös uusia toimintoja varten. Tammikuussa 2018 se kertoi Instagramissa saaneensa rakentamista varten pesämunan kristityiltä kanadalaisilta liikemiehiltä. Vuotta myöhemmin kanavan tilillä etsittiin lahjoittajia ”perustajajäseniksi”.

Hannu Haukka kuvaa Alfa TV:n ja IRR-TV:n yhteistyötä puhtaasti kaupalliseksi. Neuvotteluihin vedoten hän ei halua avata tarkemmin Alfa:n taloutta tai IRR-TV:n ostaman ohjelma-ajan hintaa.

Mediatukia Alfa TV:lle ei ole herunut. Vuonna 2017 se haki yleisen edun toimiluvan, jota vaadittiin kaupallisen tv-uutistuotannon tuen saamiseksi. Kaikki kolme miljoonaa myönnettiin kuitenkin MTV:lle, koska ministeriö ei pitänyt Alfa:n laajenemissuunnitelmia uskottavina. Viime vuonna Alfa TV luopui yleisen edun toimiluvastaan, koska sen vaatimukset tulivat liian kalliiksi.

Viime keväänä silloinen operatiivinen johtaja **Jarmo Kalliola** kertoi, että Alfa TV:n tavoitteena on laajentaa omistuspohjaa.

”Se edesauttaisi kasvua ja kalliin uutistoiminnan pystytämistä”, Kalliola sanoi Lännen Median haastattelussa.

Tuloja Alfa TV saa myymällä katkomainontaa, sisältöyhteistyötä ja ohjelma-aikaa. Kanava pyrkii tavoittamaan pienempiä yhteistyökumppaneita, myyntijohtaja **Danita Westphal** kertoo.

”Tällä hetkellä olemme keskittyneet suomalaisiin pieniin ja keskisuiuriin yrityksiin, mutta on

Mediatutkija pitää mahdollisena, että kaupallinen televisio polarisoituu

Onko Alfa TV:stä aidosti Ylen ja MTV:n haastajaksi ja jos, miten se vaikuttaisi kotimaiseen mediakenttään? Sitä on toistaiseksi aikaista arvioida, sanoo mediatutkija ja dosentti **Heidi Keinonen** Turun yliopistosta.

Keinonen arvioi kuitenkin, että myös Suomessa on tilausta tv-sisällöille, jotka haastavat perinteiset kanavat ja ”valta-median”.

”Se liittyy totuudenjälkeisen aikaan ja siihen, että mielipiteet ja kokemukset ovat nousseet vastaamaan esimerkiksi tutkimusta.”

Keinonen pitääkin mahdollisena, että myös kotimainen mediakenttä alkaa polarisoitua kansainvälisen mallin mukaan. Mutta tuleeko juuri Alfa TV:stä ”Suomen Fox News”? Ensinnäkin pitäisi Keinosen mukaan nähdä, miten kanavan omistajien arvot näkyvät uutisissa vai näkyvätkö mitenkään.

Alfa TV:n pyrkimys yleiskanavaksi on Keinosen mukaan nykytilanteella tapuulla, joka tapauksessa poikkeuksellinen.

Muut uudet kanavat luottavat yhdysvaltalaisiin tv-draamoihin ja reality-sarjoihin. Alfa TV tavoittelee katsojia toisenlaisilla ohjelmilla. Niiden toivotaan vetoavan iäkkäämpiin katsojiin maakunnissa.

”Se on katsojaryhmä, joka on jonkun verran kritisoinut Yle TV2:n profiilin muuttumista. Sieltä on pudotettu pois heihin vetoavat ohjelmat. Esimerkiksi uusia maalauskomedioita ei enää tehdä.”

Heidi Keinonen on tutkinut muun muassa kotimaisen kaupallisen television historiaa ja televisiotuotantoja. Hänen mukaansa Alfa:n ilmeinen verrokki on SuomiTV, mutta siinä on myös paljon samaa kuin Tesvisiossa, Suomen ensimmäisessä tv-kanavassa. Vuosina 1955–1965 toiminut Tesvisio lähetti muun muassa uskonnollista ja maanpuolustushenkistä ohjelmaa. Se hävisi kilpailun mainostajista MTV:lle.

Nykyisten tv-kanavien kovimpia kilpailijoita ovat suoratoistopalvelut, joita katsovat koko ajan enemmän myös iäkkäämmät ihmiset.

”Uutis- ja ajankohtaisohjelmat eivät kuitenkaan sovi suoratoistopalvelumaailmaan. Nopeus ja ajankohtaisuus ovat vielä lineaarisen television valtti”, Keinonen sanoo.

Marja Honkonen

KUVA: ALFA TV

Tanssi kanssain -ohjelmaa kuvataan suomalaisilla tanssilavoilla. Tällä hetkellä kanava esittää ohjelman uusintoja, mutta ensi vuoden jaksoiden kuvaus alkoi marraskuussa.

KUVA: TOUKO HUJANEN

Kreabin toimitusjohtaja Mikael Jungner oli Heikki Kauhasen vieraana Uutiskauha-ohjelmassa 30. lokakuuta. Aiheena olivat muun muassa poliittiset virkanimitykset ja Liike Nyt.

meillä myös isoja ketjuja”, Westphal kertoo.

Puutarhaohjelmaa on ollut sponsoroimassa useampi alan liitto. Vanhustyön keskusliitto taas osti ohjelma-aikaa Vanhustenpäivän pääjuhlaan.

Westphal kuvailee kanavan linjaa nostalgiseksi. Hän uskoo linjan säilyvän, vaikka Alban johdon visiot toteutuisivat ja se todella olisi muutaman vuoden päästä kolmanneksi katsotuin kaupallinen kanava.

Tavoite ei ole mahdoton, Westphal sanoo.

”Sen eteen tässä tehdään ratkaisuja ja toimenpiteitä. Se lähtee siitä, että tehdään hyviä ohjelmasisältöjä ja kuunnellaan katsojia.”

Westphal on ammatiltaan kulttuurituottaja. Hän on työskennellyt pitkään kaupallisen radion ja printtimedian puolella. Julkisuudessa hänet tunnetaan myös kiinteistönvälittäjänä, juontajana ja seurapiirikaunottarena.

Westphal oli *Sanna Ukkola ja Pandoran lipas* -sarjan apulaistuottaja ja *Vanhasen* suunnitteluryhmässä. Hän suostutteli Alfalle muun muassa Ukkolan ja Elomaan. Westphal on juontanut kanavalla itsekin *TassuTV*-ohjelmaa, jossa tavalliset ja julkkissuomalaiset esittelevät lemmikkejään.

”Meillä pitää olla moniosaaja, jos täällä haluaa olla.”

UUOSI SITTEN SYKSYLLÄ Alfa TV joutui mediakohun keskelle, kun kanava hyllytti entisen tangokuningattaren **Heidi Pakarisen** juontaman ohjelman jakson. *Kansan kesken* -ohjelman kauneusleikkauksia käsitelleessä jaksossa keskustelu kääntyi yhtenä vieraana olleen mallin sukupuolenkorjausprosessiin.

Se oli omistajille liikaa. Ohjelman uusinta peruttiin, eikä jakso tullut kanavan verkkotelevisioon Permantoon.

Hannu Haukka perusteli päätöstä *Iltalehde*ssä kanavan linjalla. Haukan puoliso, tuolloin ohjelmajohtajana toiminut **Laura Haukka** korosti, että Alfalla voidaan kyllä käsitellä transsukupuolisuutta, mutta ei ”tällä tavoin kevyesti heitellen”.

Pakarinen taas kirjoitti avoimessa Facebook-päivityksessään, ettei transsukupuolisuutta olisi saanut käsitellä lainkaan. Hän lopetti juontajana.

Taiteellinen johtaja Timo Suomi kuvailee Pakarisen tapausta onnettomaksi sotkuksi. Hänen mukaansa omistajan konservatiiviset arvot eivät vaikuta ohjelmistoon lukuun ottamatta IRR-TV:n ohjelmia.

Tiettyjä linjoja on kuitenkin vedetty.

”Meidän ohjelmissamme ei ole väkivaltaa, seksiä, huumeita ja viinaa”, Suomi summaa.

Kansan kesken -tapauksen jälkeen ohjelmien tekoprosessia on käyty läpi, eikä ohjelmia enää esitetä ilman, että joku tietää, mitä on menossa ulos.

”Siitä pidettiin aika monta kokousta, voin sanoa”, Suomi sanoo.

Alfa TV:n edeltäjällä SuomiTV:llä omistajan arvot vaikuttivat ohjelmiin.

SuomiTV:n lopun jälkeen kanavan vastaava päätoimittaja **Tomi Lindblom** kirjoitti *Journalismikritiikin vuosikirjaan* kiterän tekstin siitä, miten yhtiö käytti hurjat määrät rahaa konsultteihin ja miten viihdeohjelmistosta siivottiin pois seksuaalivähemmistöt ja aviorikkoajat.

Linja ei koskenut uutisia, Lindblom korostaa. Hän tekee tällä hetkellä Alfalle ulkomaanasioita käsittelevää *360 Studiota*.

”Jos esitinkin kriittisiä lausuntoja, se oli silloin kun kanavalla käytiin isot yt:t ja olin paitsi uutisten päätoimittaja myös kanava johtaja”, Lindblom sanoo.

Heikki Kauhanen tekee töitä Turusta käsin. Keravalla hän käy kerran pari viikossa, muun muassa juontamassa Uutiskauha-ohjelmaa. Sen nimi on Kauhasen jo lapsena saama lempinimi.

”Se on ollut ja mennyt. Alfa TV:llä en ole havainnut minkäänlaisia rajoituksia.”

Lindblom on viestintäyrittäjä. Ukkolan ja Kauhasen laila myös hän tekee ohjelmansa kokonaan itse. Hän ei kaipa suurten talojen toimituskokouksia, mutta pitää siitä, että saa mennä kerran viikossa Alfa TV:lle Keravalle ja tehdä yhteistyötä studiotiimin kanssa.

”Ilmapiiri on siellä miellyttävä. Suurissa taloissa tulee nurkkakuntia. Pienissä yhteisöissä ei synny klikkejä, ei niihin mahdu sellaisia. Porukka on hyvin lämminhenkinen.”

Keväällä Lindblom teki 53 jaksoa *Koronastudiota*, yksin. Suora lähetys oli päivittäinen, kuten Sanna Ukkolan *Koronalive*-ohjelma.

Kokemustensa perusteella Lindblom uskoo, etteivät Alfa TV:n uutiset ole vain toiveajattelua.

”SuomiTV opetti, miten vähällä täytyy ja voi pärjätä. Meitä oli siellä toimituksessa alle kymmenen ihmistä, ja siinä oli tekniikka mukana”, Lindblom muistelee.

Meillä on tilat valmiina ja tekniikka valmiina. Ainoastaan rahoitusta tarvitaan.

Heikki Kauhanen, Alfa TV:n uutispäällikkö

YHDYSVALTOJEN PRESIDENTINVAALIPÄIVÄN jälkeisenä iltana *Sanna Ukkola* *live*n vieraina ovat kansanedustaja **Ilkka Kanerva** (kok.), Milttonin varatoimitusjohtajaksi siirtynyt toimittaja **Katri Makkonen** sekä Suomen Atlantti-Seuran pääsihteeri **Terhi Suominen**.

Ukkola haluaa pitää ohjelmansa rakenteen vapaana: Välillä ohjelmassa on paneelikeskustelu, välillä kolme eri vierasta kolmesta eri aiheesta. Välillä Ukkola voi omistaa koko ohjelma-ajan yhden kärkipoliitikon haastattelulle.

Pitkien haastattelujen tekeminen on hänen mukaansa ihanaa.

"Olen kokenut formaatit rajoittaviksi. Sehän on vastoin kaikkia tv-maailman sääntöjä, mutta rikon niitä tietoisesti."

Ukkola on saanut ohjelmiinsa nimekkäitä vieraita, ja siten näkyvyyttä. Lokakuussa kokoomuksen puheenjohtaja **Petteri Orpo** kertoi Ukkolan ohjelmassa olevansa valmis perussuomalaisten kanssa samaan hallitukseen – ja muu media siteerasi.

Ukkola uskoo kärkipoliitikkojen suostuvan vieraaksi mieluusti, koska hän ei "tee källejä ihmisille" tai provosoi. Hän pitää ohjelmaansa rauhallisena, arvostavana ja kuuntelevana.

"Olen ruudussa hyvin erilainen kuin kolumneissani. Alfa arvomaailmaan kuuluu haastateltavien kunnioittaminen."

Alfa TV:n kanssa Ukkolalla on sopimus ohjelman jatkosta toistaiseksi freelancepohjalta. Hän ei ota kantaa mitä tekisi, jos Alfa TV tarjoaisi esimerkiksi uutisankkurin paikkaa. Ukkola toivoo kuitenkin, että suunnitelmat uutistuotannon laajentamisesta toteutuvat.

"Kun olin Ylellä, en ymmärtänyt, kuinka vähän Suomessa on uutis- ja ajankohtaisohjelmia Ylen ulkopuolella. Onhan Maikkarilla vähän jotain, mutta eipä juuri muuta. Uutistuotanto on hyvin keskittynyttä tässä maassa tällä hetkellä. Toivoisin, että elinvoimaisuutta olisi myös muualla." ●

Jos haastateltava kuolee uutisoinnin jälkeen, yleisö syyttää joskus toimittajaa. Myös toimittaja saattaa pohtia omaa osuuttaan, vaikka olisi toiminut Journalistin ohjeiden mukaan.

Hertta-Mari Kaukonen, teksti • Vesa Lehtimäki, kuvitus

Ruotsalaisen *Aftonbladetin* kulttuuriosaston entiseltä päälliköltä Åsa Linderborgilta ilmestyi hiljattain hänen päiväkirjoihinsa perustuva kirja *Året med 13 månader*. Kirjassa Linderborg kuvaa tuntemuksiaan vuoden ajalta teatterinjohtaja Benny Fredrikssonin itsemurhan jälkeen.

Syy kirjan ilmestymiseen on karu. *Aftonbladetin* artikkelissa Fredrikssonia vaadittiin tilille muun muassa seksuaalisen häirinnän sallimisesta teatterissaan ja näyttelijän painostamisesta aborttiin. Jutussa 40 teatterin työntekijää syytti häntä epäasiallisesta käytöksestä ja huonoista johtamistavoista. Fredriksson erosi tehtävästään joulukuussa 2017, ja kun teatterinjohtaja kolme kuukautta myöhemmin teki itsemurhan, piti osa lukijoista syynä Linderborgin artikkelia. Myöhemmin Linderborg totesi esimerkiksi, ettei aborttiin painostaminen pitänyt paikkaansa.

Ruotsalainen media on kuolemantapauksen jälkeen harjoittanut itsetutkiskelua. Miten yksittäisen henkilön tekemisten epäkohtia voisi tuoda esille ajamatta jutun kohdetta liian ahtaalle?

Suomalainen media selvisi #metoo-kirjoittelusta ilman vastaavia syytöksiä tai tragedioita. Kuitenkin myös Suomen lähihistoriasta löytyy negatiiviseen julkisuuteen yhdistettyjä kuolemantapauksia. Miltä ne tuntuvat toimittajasta ja voiko niistä oppia jotain?

UUDEEN 2009 HUHTIKUUSSA 7 päivää -lehti julkaisi uutisen, jonka mukaan poliisi oli kuulustellut Sig-yhtyeen laulaja **Matti Inkistä** epäiltynä lapsi-

pornon lataamisesta ja levittämisestä. Kuultuaan jutun julkaisemisesta aivosairaudesta kärsinyt Inkinen katosi.

Seurasin etsintäkuulutuksia tarkasti ja toivoin koko ajan, että hän löytyisi jostain elossa.

Panu Hörkkö, 7 päivää -lehden erikoistoimittaja

”Kyllä nuo viikot olivat myös minulle pitkiä, sillä tietenkin mietin, että johtuuko katoaminen artikkelistani. Seurasin etsintäkuulutuksia tarkasti ja toivoin koko ajan, että hän löytyisi jostain elossa. Pohdin asiaa paljon myös Inkisen perheen kannalta, sillä tilanne oli heille varmasti kamala”, uutisen kirjoittanut *Seiskan* erikoistoimittaja Panu Hörkkö kertoo.

Inkinen löytyi noin kuukauden päästä hukutautuneena. 7 päivää -lehti kielsi jutun ja kuoleman välisen yhteyden, mutta lukijat arvostelivat lehteä jyrkkäsanaisesti. Juttu on poistettu *Seiskan* nettisivuilta.

Hörkkö ei ollut ammatillisesti huolissaan, sillä tiesi jutun faktojen pitävän paikkaansa.

”Tuollaiseen tilanteeseen ei voi varautua etukä-

teen muuten kuin pitämällä tarkasti huolen siitä, että on toiminut *Journalistin ohjeiden* mukaan. Julkisen sanan neuvosto tutki Inkis-juttuni ja totesi lausunnossaan, että hyvää journalistista tapaa oli noudatettu”, Hörkkö sanoo.

Julkisen sanan neuvosto perusteli vapauttavaa päätöstä sillä, että lehden tiedot esitutkinnasta pitivät paikkaansa ja Inkinen sai itse kommentoida rikosepäilyjä jutussa. Inkinen oli myös julkisuuden henkilö, joten hänestä sai kertoa enemmän kuin yksityishenkilöstä.

”7 päivää ei syytä muusikkoa rikoksesta vaan kertoo, että kysymys on vasta epäilystä. Muusikko saa vastata kysymyksiin ja esittää oman kantansa. Jutussa ei ole esitetty olevan virheitä”, JSN-lausunnossa todetaan.

Hörkkö muistuttaa, että ikävistäkin asioista pitää voida uutisoida.

”Jos henkilö on päätyntä ikävän uutisen seurauksena kohun keskelle, kannattaa harjoittaa vakavaa itsetutkiskelua ennen kuin alkaa toimittajaa syyttelemään”, Hörkkö sanoo.

Inkisen kuolemalla oli kuitenkin seuraukset myös 7 päivää -lehdelle. Toimitussihteeri **Ilkka Isosaari** irtisanoutui myöhemmin samana vuonna. Hän käsitteli Inkis-jutun ja muistaa työskennelleensä kiireessä.

”*Seiskassa* moraalini soti koko ajan työtä vastaan, ja tämä Inkisen tapaus oli äärimmäinen esimerkki siitä. Inkisen kohtalo vauhditti loppuun palamistani”, Isosaari sanoo.

Isosaari mietti Inkisen itsemurhan jälkeen, olisiko juttua kannattanut julkaista ja olisiko omalta pitänyt pyytää lehdestä anteeksi.

"Sensaatiotoimittajathan puolustelevalat, mutta minun mielestäni pitäisi mennä vähän itseensäkin", Isosaari sanoo.

🔴🔴 Kaikkia yksityiselämän asioita ei saa kertoa, vaikka ne olisivat tottakin.

Heikki Kuutti, Jyväskylän yliopiston tutkimuskoordinaattori

TUTKIMUSKOORDINAATTORI HEIKKI KUUTTI Jyväskylän yliopistosta on perehtynyt journalismin eettisiin kysymyksiin. Hän muistuttaa, että julkisuuden vaikutusta jutun kohteen kuolemaan on mietitty ainakin vuodesta 1973 asti, kun *Hymyn* artikkeli *Riiput ristillä jo, Timo K. Mukka* ilmestyi. Artikkelissa kirjailija **Timo K. Mukan** syytettiin tuhlanneen rahansa ja terveytensä viinaan, syylistyneen rattijuopumukseen ja olleen suhteessa

alaikäisen tytön kanssa.

Mukka oli rahavaikeuksissa, mutta muille syytöksille on vaikea löytää todisteita. Tampereen yliopiston tutkija **Toni Lahtinen** kirjoittaa *Mukan* kirjeistä kootussa kirjassaan *Annan sinun lukea tämänkin*, että Mukkaan kohdistuneet syytökset ovat syntyneet todennäköisesti huhupuheista.

Mukka kärsi sydämen vajaatoiminnasta ja artikkeli julkaistiin kirjailijan ollessa sen takia sairaalahoidossa. Mukka menehtyi artikkelin julkaisun jälkeen sydämen petettyä lopullisesti.

Hymy joutui oikeuteen ja kirjoituksen julkaisu johti vuonna 1974 yksityiselämlainsäädännön uusimiseen eli kuuluisaan *Lex Hymyyn*.

"Silloin katsottiin, että kaikkia yksityiselämän asioita ei saa kertoa, vaikka ne olisivat tottakin", Kuutti sanoo.

Lehteä syytettiin *Mukan* kuolemantuottamuksesta.

"En ole kuullut, että selkeää kausaliteettia lehtijutun ja kuoleman väliltä olisi silti löytynyt koskaan. Ei myöskään *Mukan* jutussa", Kuutti sanoo.

Kuutti pitää silti raskauttavana, että Mukasta kirjoitettiin useita kovasanaisia artikkeleita. Julkisuuden vaikutus henki-

lööön voi muuttua ajan myötä raskaammaksi.

"Henkilöön ei saa kohdistaa ajojahtia", Kuutti sanoo.

Hymyn Riiput ristillä -artikkeli on kirjoitettu nimimerkin takaa, eikä oikeaa kirjoittajaa paljastettu edes oikeudessa. Sen sijaan *Hymyn* silloinen päätoimittaja **Jorma K. Virtanen** istui oikeudessa syytetyn penkillä.

"Sitä ei pysty todistamaan kumminkaan päin, vaikuttiko artikkeli kuolemaan", eläkkeellä oleva päätoimittaja Virtanen sanoo nyt, mutta ei halua kommentoida asiaa enempää.

Heikki Kuutti muistuttaa, että toimittaja joutuu välillä tasapainoilemaan jutun julkaisun ja sen ikävien seurauksien välillä.

Varovaisuus on paikallaan varsinkin arkaluontoisia tietoja julkaisessa. Toimittaja ei voi aina tietää, miten jutun kohde reagoi uutiseen. Pientenkin uutisten seuraukset voivat olla todella yllättäviä, vaikka Suomessa kuolema yhdistetään julkisuudessa esiintymiseen vain hyvin harvoin.

JULKISUUDEN KERRANNAISVAIKUTUS tuli yllättävällä tavalla esille muotisuunnittelija **Teri Niitin** tapauksessa vuonna 2016. Niitti oli stylisti ja televisiopersona, joka tuli tunnetuksi muun muassa televisiosarjoista *Suomen huippumalli haussa* ja *Vuosia nuoremmaksi*.

Niitti julkaisi tammikuussa sosiaalisen median päivityksen, jossa hän arvosteli lastaan lentokoneessa imettävää äitiä ja liitti päivitykseen mukaan äidin kuvan.

"Voisivatko julkisesti imettävät äidit peittää tapahtuman huivilla", Niitti kysyi englanninkielisessä päivityksessään.

Kommentti herätti runsaasti vastustusta sosiaalisessa mediassa ja aiheesta kirjoitettiin paljon lehtijuttuja. Ensimmäisen laati pitkän linjan viihdetoimittaja **Mikko Räsänen** Voice.fi-sivustolle. Hän ei tuolloin osannut aavistaa, kuinka suureksi asia paisuisi.

"Someraivo oli ollut ennenkin uutisaihe. Terin tapauksessa kävi kuitenkin niin, että kun tuo lumipallo lähti pyörimään, ei se pysähtynytäkään muutamassa päivässä vaan jatkui viikkoja", nykyisin *Iltalehden* julkaisupäällikkönä työskentelevä Räsänen muistelee.

Räsänen itse lopetti uutisoinnin aiheesta kolmen kirjoituksen jälkeen.

"Teri ei rikkonut lakia. Hän toimi enintään harmaalla alueella julkaisessaan kuvan imettäjästä. Teko oli olemattoman pieni. Jos 20 mediaa tekee jutun tällaisesta, kokonaisvolyyymi voi kasvaa suhteettoman suureksi", Räsänen miettii.

Negatiivisen julkisuuden takia Teri Niitti menetti ainakin osan kevään työmahdollisuuksistaan ja kärsi omien sosiaalisen median päivitystensä mukaan unettomuudesta. Hän myös kertoi Radio Suomipopin haastattelussa masentuneensa.

Hän palasi kyllä televisiotöihinsä, mutta tammikuussa 2017 uutisoitiin, että Niitti oli joutunut sairaalaan sydänvaivojen takia ja kuollut sairauskohtaukseen. Useissa lehdissä Niitin kuolema yhdistettiin edellisvuoden imetyskohuun. Todisteita yhteydestä ei ollut.

"Terin kuolema tuli aikamoisena yllätyksenä ja sokkina, koska olin hänen kanssaan samanikäinen ja tiesin, että Teri oli kovassa kunnossa", Räsänen sanoo.

Räsänen ei katunut juttunsa julkaisua, koska se oli tehty alan eettisten sääntöjen mukaan.

"Terin somepostauksen synnyttämä vahva reaktio oli kiistatta uutisaihe. Jutussa olivat faktat oikein, ja Terille itselleen annettiin *Journalistin ohjeiden* mukaisesti mahdollisuus kommentoida asiaa", Räsänen sanoo.

TOIMITTAJA MANU HAAPALAINEN sai jo vuosia sitten juttuidean, joka käsitelisi suomalaisen lehdistön #metoo-ilmiötä. Kun toimittaja **Ari Lahdenmäen** raiskaustuomio uutisoitiin vuonna 2017, Haapalainen ymmärsi juttuideansa saaneen konkreettisen muodon. Ari Lahdenmäen rikoksista kertova *Synkkä salaisuus* julkaistiin *Journalistissa* loppuvuonna 2018.

Journalistin toimitus mietti yhdessä etukäteen, onko Lahdenmäki tarpeeksi merkittävä henkilö isoon ja kriittiseen juttuun. Myös sitä pohdittiin, mitä jutusta voisi seurata Lahdenmäelle ja hänen uhreilleen.

"Juttu oli tehtävä, koska Lahdenmäki oli meidän alamme toimija, joka oli jatkanut pahantekoa am-

matin varjolla todella pitkään", päätoimittaja **Maria Pettersson** perustelee julkaisupäätöstä.

Haapalainen kehuu *Journalistin* toimitukselta saamaansa tukea.

"Ilman työyhteisöä olisin ollut aivan huonona, kun Lahdenmäen tekojen kamaluus alkoi paljastua", Haapalainen sanoo.

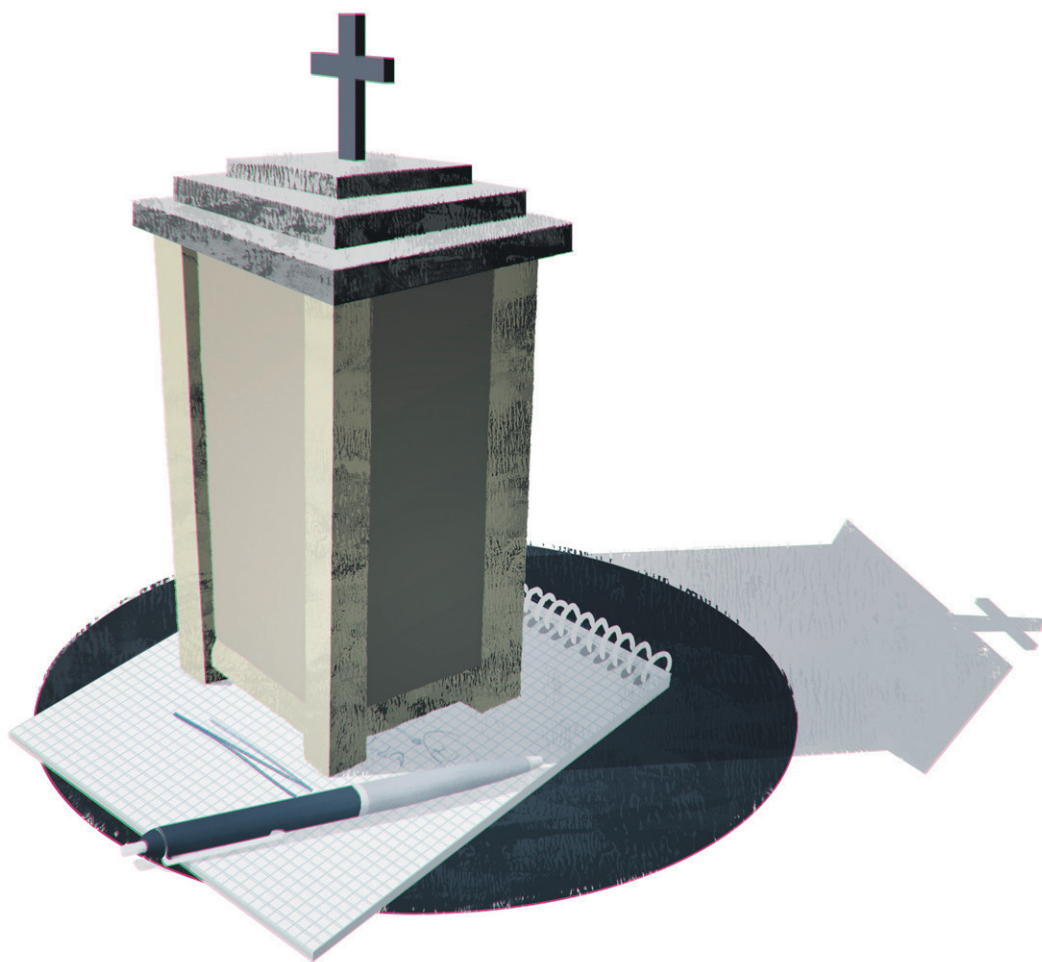
Haapalainen itse toivoi julkisuuden auttavan Lahdenmäkeä tekemään parannuksen.

"Joku naiivi toive minulla oli, että hän löytäisi tavan olla olemassa vahingoittamatta muita. Mutta se karisi kyllä jutun tekoprosessin aikana."

Lahdenmäki kiisti *Journalistin* jutussa syyllistyneensä rikoksiin ja haastoi päätoimittaja Petterssonin oikeuteen sananvapauslain rikkomisesta, mutta perui myöhemmin kanteensa.

Lahdenmäki oli jo aiemmin viettänyt elämää, johon kuului runsas päihteidenkäyttö. Elämä ei jutun julkaisun jälkeenkään palannut raitteilleen. Seuraavan kerran Haapalainen kuuli Lahdenmäestä heinäkuussa 2020, kun luki tämän kuolleen Saksassa.

"Aluksi kuolema pysäytti ja suretti, vaikka Lahdenmäen tapauksessa hävetti tuntea surua. Myöhemmin suruun sekoittui myös helpotusta uhrien puolesta, että heidän ei tarvitse enää pelätä Lahdenmäkeä."

Haapalainen ei kokenut Lahdenmäen kuoleman jälkeen syyllisyyttä, koska tiesi jutun faktojen pitävän.

”Juttu ei ollut hyökkäys Lahdenmäen persoona kohtaan, vaan valitettavasti hän oli syyllistynyt hirmutekoihin”, Haapalainen sanoo.

Journalistin toimituksessa ei käsitelty Lahdenmäen kuolemaa kesälomien aikana, eikä aiheesta pidetty kriisipalaveria myöskään töihin palatessa. Sen sijaan kuolema oli puheissa käytäväkeskusteluissa ja päätoimittaja tarjoutui keskustelutueksi.

”En tuntenut tarvetta keskustelulle”, Haapalainen sanoo.

Haapalainen korostaa huolellisuuden tärkeyttä henkilöjutuissa, jotka saattavat kohteen äärimmäisen negatiiviseen valoon.

”Pitää olla sataprosenttinen varma, että juttu on vedenpitävä. Kannattaa myös miettiä etukäteen, haluaako kirjoittaa jutun, joka voi aiheuttaa monenlaisia tunteita, jos jutun kohteelle käy huonosti”, Haapalainen sanoo.

MÄKIHYPPÄÄJÄ MATTI NYKÄNEN eli julkisuudessa vuosikymmeniä. Lukijat ovat välillä syyttäneet Nykäsen kanssa yhteistyötä tehneitä toimittajia entisen urheilijan vaikeuksista ja jopa alkoholisoitumisesta – ja sitä kautta kuoleman aiheuttamisesta.

Nykänen kärsi kuitenkin alkoholisoitumisensa takia haimatulehduksista jo 1990-luvulla, ennen kun hän aloitti kaikkein tiivistähtisimmän yhteistyön lehdistön kanssa.

Yksi lokaa niskaansa saaneista journalisteista on Nykäsen pitkäaikainen luottotoimittaja **Kai Merilä**, joka teki Nykäsen kanssa yhteistyötä ennen kaikkea *Seiskan*-vuosinaan 1999–2015.

”Moni sanoi 2000-luvun alussa, että jätä se Matti rauhaan. He luulivat, että pakotin Matin juttuihin suurin piirtein revolverilla uhaten”, Merilä sanoo.

Yhteistyö hyödytti kuitenkin molempia taloudellisesti, sillä Nykänen sai jokaisesta jutusta korvauksen. Mutta vaikka parivaljakon oli tarkoitus tehdä viihdettä, työ otti voimille.

”Paloin loppuun vuonna 2010 ja olin vuodepotilaana kuusi kuukautta, kun Matti oli vankilassa”, Merilä sanoo.

Merilä irtisanoutui 7 päivää -lehdestä vuonna 2015 ja jäi freelanceriksi.

”Matti koki sen niin, että vein häneltä leipäpuun, koska hänen tuloistaan 70–80 prosenttia tuli *Seiskasta*. Julkisuus oli Matin työ”, Merilä sanoo.

Merilä kirjoitti viimeisen jutun Nykäsestä vuonna 2017 *Hymyyn*. Matti Nykänen kuoli vuonna 2019.

”Matin kuolema oli järkytys ja olin surullinen. Jos me olisimme tehneet vain juttuja, tilanne olisi eri. Mutta me oltiin myös pirun läheisiä ystäviä”, Merilä sanoo.

Nykäsen kuoleman jälkeen kukaan ei ole enää tullut syyllistämään Merilää Nykäsen elämän vastoinkäymisistä.

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON tutkimuskoordinaattori Heikki Kuutti muistuttaa eettisen journalismin perusperiaatteista. Toimittaja ei saa julkaista juttua liian kevyin perustein, mutta toimittaja ei saa myöskään liikaa miettiä, mitä jutusta seuraa. Muuten toimitukseen voi pesiä itsesensuuria.

”Toimittajan tehtävä on kertoa asiat ja muiden tehtävä on reagoida niihin”, Kuutti tiivistää.

Faktojen pitää olla oikein ja jutun pitää olla painoarvoltaan niin suuri, että sen voi julkaista. Mutta vaikka toimittaja olisi toiminut kaikilla tavoilla oikein työssään, voi jutusta koitua kohteelle ikäviä seurauksia.

”Jos asia on esimerkiksi tärkeää vallankäytön arvostelua, se on tarpeen julkaista”, Kuutti sanoo.

Media ei saa silti lähteä kiusaamaan yksittäistä ihmistä.

”Esimerkiksi politiikkaa voi kritisoida, mutta se ei saa olla jatkuvaa vainoamista.” ●

Journalistin ohjeet – yksityinen ja julkinen

- JO 27. Yksityiselämään kuuluvia erityisen arkaluonteisia seikkoja voi julkaista vain asianomaisen suostumuksella tai jos niillä on poikkeuksellista yhteiskunnallista merkitystä. Yksityiselämän suoja on otettava huomioon myös kuvia käytettäessä.
- JO: 28. Sairaus- ja kuolemantapauksista sekä onnettomuuksien ja rikosten uhreista tietoja hankittaessa ja uutisoitaessa on aina noudatettava hienotunteisuutta.

Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen ja Lex Hymy

- Yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen on Suomen rikoslaissa rangaistavaksi säädetty teko, josta voi seurata sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.
- Teon tunnusmerkistöön kuuluu paikkaansa pitävän tiedon levittäminen, kun taas kunnianloukkauksessa on kyse ensisijaisesti valheellisen tiedon levittämisestä.
- Rikoslakiin lisättiin vuonna 1974 säännös, jolle annettiin kutsumanimi *Lex Hymy*.
- *Lex Hymy* tarkoittaa silloisen rikoslain 27. lukuun lisättyä pykälää 3 a yksityiselämän loukkaamisesta. Säännöstä perusteltiin *Hymyn* sopimattomaksi katsotulla kirjoittelulla **Timo K. Mukkaa** käsittelevässä artikkelissa.

Toimittajat tekevät yhä enemmän kaupallista yhteistyötä yritysten kanssa. JSN pohtii, pitäisikö journalistien sometilit saattaa itsesääntelyn piiriin.

Tuukka Tuomasjukka, teksti ● Meeri Utti, kuva

Vuonna 2018 toimittaja ja media-alan yrittäjä **Maria Veitola** sai Coca-Cola Companyyn kuuluvalta juomabrändiltä Fuze Tealta yhteydenoton. Pian jäteemerkki alkoi näkyä Veitolan Instagram-tilillä. Päivityksissä jäteetä oli mukana taidenäyttelyssä, talk showsta toipuessa, Italianlomalla, Saimaan saarimökillä ja pyykkituvassa. Veitolalla oli sisältöön vapaat kädet, kunhan juomabrändi näkyi hänen elämässään ja niitä ohjasi aiheutunniste #teehetkiitsellesi.

Tekstit Veitolan päivitysten ylälaidassa kertoivat, että kyseessä on ”maksettu kumppanuus” yrityksen kanssa – eli mainos. Sisällöt ilmestyivät kuukauden tai kahden välein, joskus pidemmälläkin viiveellä, mutta alkoivat aina kolmella sanalla: ”kaupallinen yhteistyö @fuzeteasuomi”.

Järjestely oli ensimmäinen, jonka Veitola teki sosiaalisessa mediassaan. Tällä hetkellä hän tekee yhteistyötä vakuutusyhtiön, puhelinhuoltoyrityksen ja kuplavesifirman kanssa. Lisäksi kumppaneihin kuuluu tavaratalo Stockmann, jonka vierailevana luovana johtajana hän aloitti elokuussa.

Instagram on Veitolan ”ikioma media”, jolla on 164000 seuraajaa. Kuvavirta on jotain päiväkirjan ja omien töiden mainoskanavan väliltä.

Vuonna 2012 Instagramissa aloittanut Veitola on kehittänyt tiliään tietoisesti siten, että omien sisältöjen rinnalla se voisi olla potentiaalinen kauppapaikka yrityksille. Kaupalliset yhteistyöt muodostavat merkittävän osan hänen yrityksensä liikevaihdosta.

”Some ei ole ainakaan vielä mikään tutkivan journalismin yksikkö, mutta minulle se on todella pätevä tapa ansaita rahaa. Se on mahtavaa”,

Veitola sanoo.

Veitolan yhteistyösopimuksista vastaa manageritoimisto, jonka Veitola arvioi tekevän jonkin verran myyntityötä. Enimmäkseen yhteistyö alkaa silti yritysten yhteydenotoista. Veitola kertoo valikoivansa yhteistyökumppanit tarkoin ja myös tarkistavansa niiden taustat. Coca-Cola on siis läpäissyt seulan.

Some ei ole ainakaan vielä mikään tutkivan journalismin yksikkö, mutta minulle se on todella pätevä tapa ansaita rahaa.

Maria Veitola, toimittaja ja media-alan yrittäjä

SOSIAALISEN MEDIAN VAIKUTTAJATYÖSKENTELY nostaa esiin kysymyksen, millä ehdoin toimittajat voivat tehdä samanaikaisesti kaupallista yhteistyötä ja journalismia. Miten tulee suhtautua tiedotusvälineiden ulkopuolisiin sisällön rahoittajiin?

Kaupallisessa mediassa lähes koko uransa tehnyt Veitola suhtautuu toimittajien kaupalliseen yritys-yhteistyöhön mutkattomasti.

”En osaa kyseenalaistaa sitä. Olen toimittajana oppinut ymmärtämään sen, että rahat tulevat kaupallisilta yhteistyökumppaneilta, ja sisältöjä teh-

dään heidän ansiostaan. Sitä tapahtuu radiossa, telkkarissa, lehdessä ja sosiaalisessa mediassa, enkä näe siinä minkäänlaista ristiriitaa toimittajuuden kanssa. Tärkeintä on pitää mainokset ja toimituksellinen sisältö erillään”, Veitola sanoo.

Aluksi Veitola kuitenkin pohti, miten muut hyväksyvät kaupallisen yhteistyön ja toimittajan töiden yhdistämisen. Yleisön ja kollegoiden vastaanotto vaikuttaa toistaiseksi suopealta.

”Toimittajakollegat ottavat yhteyttä ja kysyvät neuvoa: miten sinä teet tuon, paljonko postauksetsi maksavat, voisivatko hekin ruveta tuohon ja miten siihen pääsee käsiksi. Arvostelua tulee vähemmän.”

Veitola ei ole ainoa. Moni kaupalliselle medialle työskentelevä toimittajayrittäjä lainaa brändiään ja osaamistaan korvausta vastaan myös ei-journalistisille tahoille. Esimerkiksi toimittaja **Riku Rantalan** Neloselle tekemä ilmastoihminen ohjelma herätti syksyllä voimakasta kritiikkiä sosiaalisessa mediassa jo ennen kuin ohjelmasta oli ehtinyt ilmestyä jaksoakaan. Ohjelman rahoittaa energiayhtiö Fortum, ja monessa jaksossa on vieraina yrityksessä työskenteleviä asiantuntijoita.

Somekeskustelijat epäilivät, että Rantalan ohjelma toimii viherpesuna Fortumille. Rantalan mukaan ohjelmalla on täydellinen journalistinen vapaus. Hän vastasi Twitterissä esitettyyn kritiikkiin sanomalla, ettei keskustelu etene, jos tärkeää ja riippumatonta sisältöä ei saa tuottaa ”väärin” tahojen kustantamana.

Helsingin Sanomien haastattelussa Rantala kommentoi rahoittajan motiiveja siten, että Fortumilla on toki mahdollisuus hyödyntää ohjelman saama huomiota omassa markkinoinnissaan.

Maria Veitolan mielestä hänen työskentely tavaratalon luovana johtajana ei vaaranna hänen riippumattomuuttaan journalistina.

Usein kaupalliset yhteistyöt menevät julkisessa keskustelussa ohi ilman suurempaa kritiikkiä. Dokumentaristi ja toimittaja **Arman Alizad** julkaisi syksyllä rahaa käsittelevän videosarjan Danske Bankin kanssa. Vakuutusyhtiö Pohjola julkaisee toimittaja ja dj **Renaz Ebrahimin** tekemää #eläse-podcastia.

MILTÄ TOIMITTAJIEN KAUPALLISET yhteistyöt näyttävät journalismin itsesääntelyn näkökulmasta?

Julkisen sanan neuvoston puheenjohtajan **Eero Hyvösen** tiedossa ei ole tapauksia, joissa toimittajien kaupallisesta yhteistyöstä sosiaalisessa mediassa olisi kanneltu JSN:ään. Sovellettavaksi tällaisessa kantelussa voisivat tulla *Journalistin ohjeiden* kohdat 4, 12 ja 16.

”Olen sitä mieltä, että tästä aiheesta on hyvä käydä sisäistä keskustelua. Toimittajien kaupalliset yhteistyöt on asia, joka ihan varmasti nousee jossain vaiheessa esille,” Hyvönen sanoo.

Hyvönen suhtautuu toimittajien ja yritysten väliseen yhteistyöhön avoimesti, kunhan yleisölle kerrotaan yhteistyöstä läpinäkyvästi. Hyvösen kantaan vaikuttaa myös alan freelancerien taloustilanne sekä tekijöiden lähtö alalta.

”Nyky maailmassa ei voi lähteä ylivarovaisellekaan linjalle. Jos haluamme, että meillä on freelanceina työskenteleviä journalisteja, en voi sanoa, että ette voi tehdä tällaisia töitä”, Hyvönen sanoo.

”Sekin on arvokasta, että meillä on ihmisiä, jotka kykenevät työskentelemään journalistina edes osa-aikaisesti, ja ehkä sitten myöhemmin taas kokoaikaisina.”

Roolit eivät kuitenkaan saa sekoittua. Hyvönen pitää parhaana ratkaisuna, että epäselvyyksien välttämiseksi toimittaja jäävää itsensä sellaisten tahojen käsittelystä, joiden kanssa hän on tehnyt kaupallista yhteistyötä.

OSALLE KAUPALLISTA YHTEISTYÖTÄ tekevästä toimittajista kyseessä on vain pieni sivutulo. Esimerkiksi toimittaja, ohjaaja ja juontaja **Ina Mikkola** tekee töidensä ohella kaupallista yhteistyötä Instagramissa, mutta harvakseltaan. Hän arvioi saavansa tuloistaan korkeintaan viisi prosenttia kaupallisilla yhteistyöillä.

”En tee niitä ihan hirveästi, ihan jo senkin takia, että minun ei tarvitse. Voin pitää kynnyksen korkealla, koska minulla on muita tulonlähteitä. Mutta jos tulotilanteeni olisi huonompi, näkisin enemmän vaivaa yhteistyösopimusten hankkimiseksi”, Mikkola kertoo.

”On win-win-tilanne, että teen hyvin harkitusti, valikoidusti ja harvoin kaupallisia yhteistyöitä, ja ilmaisen sen läpinäkyvästi. Tarjoan yleisölleni jotain, minkä voin allekirjoittaa, ja saan siitä vielä palkkion.”

Muutaman vuoden ajan kaupallista yhteistyötä tehnyt Mikkola on mainostanut muun muassa kauramaitovalmistajaa ja äänikirjapalvelua. Mikkola on tehnyt yhteistyötä myös John Nurminen säätiön kanssa, jolloin peritty palkkio on ollut pienempi.

Toisin kuin Veitola, Mikkola ei ole ulkoistanut mainosmyyntiä, mutta myös hänen yhteistyönsä alkavat yritysten yhteydenotoista. Yhteistyösopimuksista huolimatta Mikkola kuvailee itseään ”henkeen ja vereen journalistiksi”.

”Minua journalistina ei voi ostaa, mutta somevaikuttajan tuomasta nosteesta minulle voi maksaa”, hän kuvailee.

”Siinä noudatan tosi tarkkaa periaatetta, että en koskaan hehkuttaisi mitään sellaista, mitä en voi itse allekirjoittaa.”

Tällä hetkellä Mikkola ei tee kaupallista yhteistyötä. Yle lähettää syksyllä Mikkolan tekemää *Tilipäivä*-ohjelmaa, jota varten Mikkola on tehnyt Ylen kanssa määräaikaisen sopimuksen. Mikkolan sopimukseen kuuluu, että hän sopii kaupallisista yhteistyöistä tapauskohtaisesti Ylen kanssa. Mikkola on päätnyt ottamaan linjakseen sen, että ei tuona aikana tee kaupallista yhteistyötä lainkaan.

Myös Veitola huomauttaa, että kaupallisia yhteistyöitä ei pysty yhdistämään kaikkien toimittajien tilanteisiin.

”Liikkumavaraa kaupallisen yhteistyön tekemiseen ei varmasti olisi samalla tavalla, jos olisin verorahoilla kustannettavan median uutis- ja ajankohtaistoimittaja”, Veitola sanoo.

Ina Mikkola kokee, että yksittäisiä toimittajia kritisoidaan asioista, jotka isoille mediataloille sallitaan. Hän huomauttaa, että toimittajat ovat voineet toimia somevaikuttajina vasta vähän

Minua journalistina ei voi ostaa, mutta somevaikuttajan tuomasta nosteesta minulle voi maksaa.

Ina Mikkola, toimittaja ja juontaja

aikaa. Aiemmin yksilö ei ole voinut toimia nykyisessä mittakaavassa omana medianaan.

”En näe, että toimittajien kaupalliset yhteistyöt eroavat mitenkään siitä, että esimerkiksi *Helsingin Sanomien* sivuilla on advertoriaaleja. Minusta on jännä, että suhtaudumme tosi kriittisesti siihen, että joku yksilö tekee näin, kun samaan aikaan kaupallinen media on aina toiminut näin.”

TOIMITTAJEN SOMEYHTEISTYÖ YRITYSTEN KANSSA on rajanvetoa erilaisten työroolien välillä. Tuotteita tai palveluja mainostavan toimittajan työtä arvioidaan *Journalistin ohjeiden* mukaan vain silloin, kun hän julkaisee sisältöjä JSN:ään kuuluvassa tiedotusvälineessä. *Journalistin ohjeet* eivät koske yksittäisten toimittajien sosiaalisen median tilejä, vaan kaupallisen yhteistyön epäkohdista kannellaan Mainonnan eettiseen neuvostoon.

JSN:n puheenjohtaja Eero Hyvönen pitää mahdollisena, että toimittajien sosiaalisen median kanavien saattamista itsesääntelyn piiriin voitaisiin tarkastella, kun *Journalistin ohjeita* uudistetaan seuraavan kerran.

Esimerkiksi Twitterissä viikoittaista palkintoa jakanut viestintäammattilainen **Pekka Sauri** on pohtinut sosiaalisessa mediassa, pitäisikö hänen hakeutua Twitter-tilillään JSN:n piiriin seuraajamääriensä takia.

MUISTA NÄMÄ

4. Journalisti ei saa käyttää asemaansa väärin. Hänen ei pidä käsitellä aiheita, joihin liittyy henkilökohtaisen hyötymisen mahdollisuus eikä vaatia tai vastaanottaa etuja, jotka voivat vaarantaa riippumattomuuden tai ammattietiikan.

12. Tietolähteisiin on suhtauduttava kriittisesti. Eriyisen tärkeää se on kiistanalaisissa asioissa, koska tietolähteellä voi olla hyötymis- tai vahingoittamistarkoitus.

16. Ilmoitusten ja toimituksellisen aineiston raja on pidettävä selvänä. Piilomainonta on torjuttava.

”Alamme pohtia, pitäisikö toimittajien yksityisten tilien olla JSN:n piirissä tilanteissa, joissa ihmisten ja medioiden roolit ovat hankalasti erotettavissa”, Hyvönen kertoo.

JSN on hakenut Belgian medianeuvoston kanssa EU-rahoitusta ensi vuoden aikana toteutettavalle hankkeelle, jossa aihetta tutkittaisiin lisää.

Hyvönen mukaan JSN:n jäsenyyttä ei olisi tarkoitus avata muille kuin tiedotusvälineille, jolloin huomautus annettaisiin jatkossakin vain tiedotusvälineelle, eikä yksittäiselle toimittajalle.

”Langettavan antaminen suoraan toimittajalle olisi poikkeuksellista ja vaatisi todennäköisesti perussopimuksen muutoksen”, Hyvönen sanoo.

Maria Veitola näkee hyviä puolia toimittajien tilien tuomisessa valvonnan piiriin, mutta ei pidä järkevänä sitä, että somen säättely kohdistuisi vain journalisteihin – tai että toimittajien säännöt ulotettaisiin kaikkiin.

”Olisi ehdottomasti hyödyllistä, että olisi joku sosiaalista mediaa valvova elin, mutta minusta olisi outo ja käsittämätön ajatus, että vain journalistien fiidi olisi tarkastelun alla. Eikö silloin pitäisi ennemmin olla koko alustaa koskevat säädökset?” Veitola sanoo.

RIITTÄÄKÖ SOMEYHTEISTYÖSTÄ AVOIMESTI KERTOMINEN vai langettaako se epäilyksen varjon journalistin tekemälle työlle?

Ina Mikkola ei usko, että kaupalliset yhteistyöt vaikuttavat siihen, miten luotettavana hänen toimittajan työtään pidetään. Uskottavuuteen vaikuttaa se, miten moniin ja millaisiin kampanjoihin hän lähtee mukaan.

”Jos teen yhteistyötä äänikirjapalvelun kanssa, se ei herätä niin vahvoja tunteita kenessäkään, koska niin moni käyttää äänikirjapalveluita. Olisi eri asia, jos yhtäkkiä tekisin yhteistyötä jonkun öljy-yhtiön kanssa. Se varmasti herättäisi kritiikkiä.”

Maria Veitola ajattelee, että toimittajan pitää pystyä luottamaan sosiaalisen median käyttäjien medialukutaitoon.

”Luotan siihen, että jos jossain lukee kaupallisen yhteistyö, ihmiset osaavat lukea sen sellaisena, ja pitää muut asiat siitä erillään. Toimittajana tehtäväni on toimia arvojeni mukaan ja rehellisesti.”

Veitola pitää mahdollisena, että voisi tehdä myös kaupallisten yhteistyökumppanien rahoittamaa sisältöä nykyisten mallisten Instagram-päivitysten ulkopuolellakin. Samalla työtä vaatii myös somevirran arkinen päivittäminen. Jotta yhteistyökumppaneja kiinnostavat yleisöt säilyvät, on kanavalle tehtävä runsaasti ei-kaupallista sisältöä. Veitola korostaa, että tämän tekeminen vaatii runsaasti työtunteja.

”Brändit haluavat olla mukana merkityksellisissä sisällöissä. En näe ollenkaan mahdollistomana, että jonain päivänä minulla on IG-TV:ssä talk show tai teen vaikka dokkarisarjan, jonka kustantaa joku Oatly tai Valio. Tärkeintä minulle on, että vastuu ja määräysvalta sisällöistä säilyy minulla, eikä kaupallinen yhteistyökumppani pysty sitä määrittelemään.” ●

Hymy valaisee mustan marraskuun

Turva on vakuutusyhtiö, joka uskoo hymyn voimaan. Uskomme myös, että turvatut ja tunnelmalliset ajoreissut saavat aikaan hymyä kaamoksen keskellä – siksi saat nyt Turvakaskon ensimmäiseksi vuodeksi -25 %. Hankit sen vaivattomasti verkosta, puhelimitse 01019 5110 tai Turvan toimipisteestä.

*Etu koskee yksityisasiakkaan henkilö- tai pakettiauton uutta Turvakasko-vakuutusta, jonka alkamispäivä on 16.-29.11.2020. Edun saa ensimmäisen vuoden vakuutusmaksusta.

KULUTTAJA
TESTIVOITTAJA
★★★★★
2019

Turvakasko NYT*

-25%

Ammattiliiton jäsenenä saat
lisäksi 10 % jatkuvan
alennuksen

Hymyile,
olet Turvassa.

turva.fi/mustamarraskuu

 turva

Mainostajan keinoäly kaihtaa ikäviä aiheita ja suosii kevyitä sisältöjä – miten se vaikuttaa journalismiin?

Virpi Latva, teksti • Jukka Peltosaari, kuvitus

Englantilainen sanomalehti *The Guardian* houkuttelee verkkosivulleen mainostajia lupaamalla, että mainoksia ei myydä ikävien artikkelien yhteyteen. Apuna on keinoäly, joka lukee lehden läpi ja pitää huolta, ettei mainos satu huonon uutisen yhteyteen.

”Mainonnan optimointiohjelma käy läpi julkaisumme kaikki sivut ja luokittelee hakusanojen perusteella sisällöt kuuteen kategoriaan: aikuis sisältö, alkoholi, huumeet, vihapuhe, laittomat lataukset internetistä ja loukkaava kielenkäyttö”, verkkosivulla todetaan.

Lehti lupaa ottaa huomioon mainostajien vaatimukset siitä, mitkä teemat tai hakusanat voivat olla tuotemerkin imagolle haitallisia.

Keinoäly voidaan ohjelmoida esimerkiksi välttämään sisältöjä, joissa mainitaan jokin ikäviä mielikuvia luova sana kuten ”sota” tai ”ase”. Toisaalta sitä voidaan käyttää myös rajaamaan mainonnan piiristä pois vaikkapa sukupuolivähemmistöihin liittyvä sisältö.

Tuotemerkkien omien kiellettyjen sanojen listalla saattaa olla yrityksestä riippuen jopa 1500 sanaa. Yhdysvalloissa listan kärjestä löytyy muun muassa sana ”Trump”.

Asiaa käsitellään Baltimoren yliopiston professori **Roberto Cabezosin** tammikuussa julkaistussa tutkimusraportissa *The Economic Cost of Keyword Blacklists for Further Online Publishers*.

ALMA MEDIAN DIGIMAINONNAN PALVELUISTA ja kehityksestä vastaava **Johanna Vartiainen** kertoo, että toimituksellisen sisällön läpi käyminen mainostajan näkökulmasta on tuttu asia myös Suomessa.

”Kyseessä ei ole uusi ilmiö. Näin on toimittu jo aiemmin sanomalehdissä ja verkkosivustoilla, mutta toimenpide on ollut manuaalinen. Nykyään analysoimme sisällön koneoppimisen keinoin ja mainonta estetään automatisoidusti”, Vartiainen sanoo.

”Uutisoinnin sinällään pitää olla totuudenmukaista ja vaikeitakin aiheita tulee käsitellä, mutta lukiessaan erityisen järkyttävää uutisointia kuluttaja ei ole altis vastaanottamaan mainosviestiä.”

Vartiainen mukaan esimerkiksi koulusurmia koskevan uutisoinnin yhteyteen ei lisätä mainoksia.

Hän korostaa, että sisällön analysointi on mai-

nostajien palvelemista, eikä se vaikuta lehtien toimituksellisiin ratkaisuihin.

YHDYSVALTALAISEN MAINOSTOIMISTON Teads:n varatoimitusjohtaja **Eric Shih** varoittaa digitaalisten sisällöntuottajayritysten yhdistyksen (DCN) verkkosivulla liiallisen tuotemerkin suojelun kääntyvän lopulta itseään vastaan.

Teads välittää mainoksia 1,5 miljardille kuluttajalle 29 eri maassa. Laajalle, kulutuskykyiselle lukijakunnalle kirjoittavat uutislehdet jäävät Shih’n mukaan ilman mainosrahoja keinoälyn kiintyessä kevyisiin sisältöihin ja jopa valeuutisiin.

Baltimoren yliopiston tutkimuksen mukaan englannin- ja ranskankielisissä maissa on nopeasti huomattu, että lukijarobotti voi erehtyä. Keinoäly esimerkiksi tulkitsee sanan ”veitsi” liian väkivaltaiseksi ja jättää ruokalehden ilman mainontaa. Samoin käy, kun kolumnissa mainitaan Damokleen miekka.

Sussexin herttuaparin **Harryn** ja **Meghanin** haastattelussa taas särähtää Sussex-sanan loppuosa sex.

”Kyse on teknologiasta, joka ei ole aukotonta,

mutta koneoppimisen keinoin algoritmeja pyritään kehittämään koko ajan”, Johanna Vartiainen sanoo.

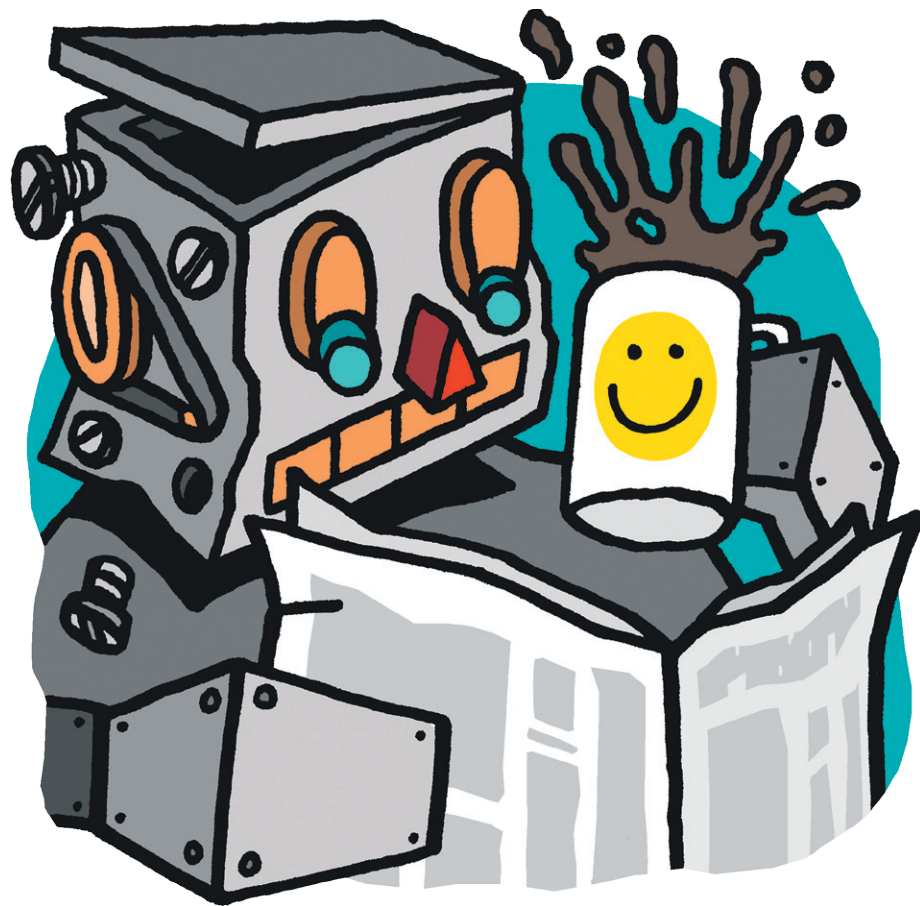
Hän kertoo Alma Median lehdet läpi lukevan keinoälyn käyttävän semanttista analyysia, jossa yksittäisten sanojen sijaan otetaan huomioon koko konteksti.

Keinoäly voidaan myös ohjelmoida välttämään tuotemerkin imagolle haitallisia sanoja ja esimerkiksi rasismia ja vihapuhetta sisältäviä julkaisuja.

”Toivoisin, että mainostajat toimisivat vastuullisesti myös mainonnan ostamisessa ja miettivät, millaista sisältöä haluavat mainonnallaan tukea”, Johanna Vartiainen sanoo.

Hän pelkää mainostajien hakevan ennen kaikkea edullista mainostilaa, jolloin he saattavat päätyä esimerkiksi paljon katsotulle vihapuhe-sivulle.

Myös lehtien on syytä pitää varansa. Tuotemerkkien markkinointiosastoilla väsätyistä kiellettyjen sanojen listoista on lyhyt matka itsensensuuriin. Miten lehdessä menetellään sinä päivänä, jona numerossa ei ole keinoälyn mielestä tarpeeksi mainostajaystävällistä materiaalia? ●

ETSIMME SUOMEN PARASTA JOURNALISMIA

Ehdota vuoden 2020 parasta journalistia,
juttua, journalistista pomoa tai tekoa.

Kuka on edistänyt hyvää journalismia Suomessa vuoden 2020 aikana? Ehdota palkinnon saajaa viimeistään 31.12.2020 osoitteessa suurijournalistipalkinto.fi.

Palkintolautakunta valitsee saamiensa ehdotusten joukosta kolme voittajaehdokasta palkintoluokkiin Vuoden juttu, Vuoden journalistinen teko, Vuoden journalistinen pomo ja Vuoden journalisti.

Palkinnot jaetaan suorassa lähetyksessä YLE TV1 -kanavalla keskiviikkona 10.3.2021.

Seuraa meitä Facebookissa
Suuri Journalistipalkinto ja
Twitterissä [#SJP2020](https://twitter.com/SJP2020).

suurijournalistipalkinto.fi

Suuri
JOURNALISTI-
PALKINTO

GUMMERUS HAKEE

tietokirjallisuuden toimituspäällikköä

Olet taitava ja verkostoitunut editori, jolla on erinomainen tietokirjavainu ja hyviä ideoita. Haluat olla kirjailijan tukena ja osaat auttaa häntä saavuttamaan parhaan mahdollisen lopputuloksen.

Tehtävässä menestyminen edellyttää

- laajaa tietokirjallisuuden tuntemusta ja ymmärrystä kustantamisesta
- erinomaisia toimituksellisia taitoja ja hyvää organisointikykyä
- yleissivistystä ja soveltuvaa korkeakoulututkintoa.

Tarjoamme sinulle mielenkiintoisen ja monipuolisen tehtävän mukavassa työyhteisössä, jossa pääset kehittämään Suomessa julkaistavaa tietokirjallisuutta. Työ alkaa heti tai sopimuksen mukaan.

Lisätietoja: Johanna Laitinen, tietokirjallisuuden kustantaja, p. 040 565 7913, pe 20.11. klo 10.00–12.00 ja ke 25.11. klo 13.00–15.00. Lähetä hakemuksesi palkkatoiveineen viimeistään 30.11.2020. Hakuohjeet osoitteessa gummerus.fi.

GUMMERUS

PALA POHJOISKARJALAISEN JOURNALISMIN HISTORIAA

Toen perrään -kirja esittelee 20:n Pohjois-Karjalassa vaikuttaneen journalistin kokemuksia ja näkemyksiä alasta ja sen muutoksista.

Tilaa omaksi tai vaikka pukinkonttiin hintaan 30 euroa (sis. toimituskulut).

Tilaukset:
pkjournalisti@gmail.com. Lisätietoja pkjy.fi.

SUOMENMAA HAKEE

POLITIIKAN TOIMITTAJAA

määräaikaiseen työsuhteeseen ajalle 1.1.2021–31.12.2021.
Toimipaikkana on sopimuksen mukaan Oulu tai Helsinki.

Työtehtäviin kuuluu uutisten, analyysien, henkilöhaastattelujen ja reportaasien kirjoittamista verkko- ja aikakauslehteen. Työ edellyttää jonkin verran matkustamista Suomessa. Arvostamme kokemusta yhteiskunnan eri osa-alueilta, politiikan tuntemusta sekä journalistista osaamista.

Tarjoamme sinulle:

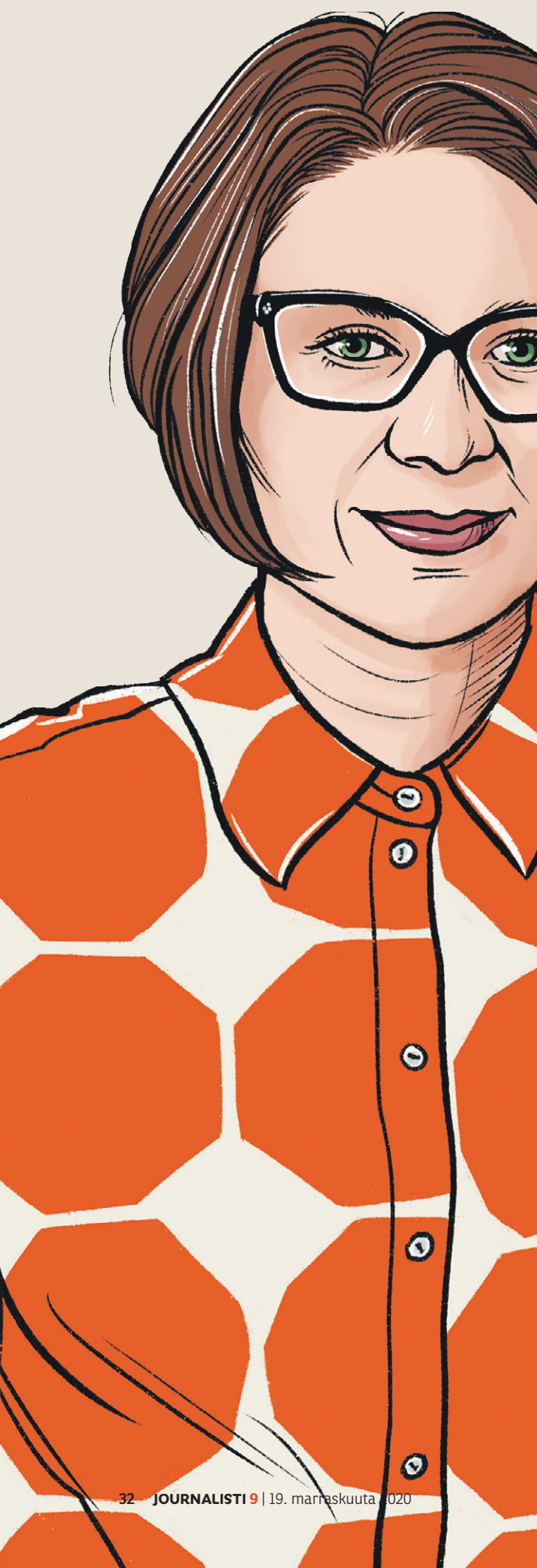
- mahdollisuuden päästä seuraamaan yhteiskunnallisia asioita eturivistä
- tilaisuuksia oppia uutta ja kehittää itseäsi
- hyvän työilmapiirin, jossa kannustetaan ja annetaan rakentavaa palautetta

Toivomme sinulta:

- yhteistyökykyä ja tiimihenkeä
- kykyä toimia nopeatempoisessa uutistyydyssä
- ennakkoluulotonta suhtautumista uudenlaisiin työtapoihin ja -välineisiin
- sujuvaa suomen kielen taitoa

Yhteydenotot ja hakemukset viimeistään 4.12.
päätoimittaja Juha Määtälle,
juha.maatta@suomenmaa.fi, 040 735 9612

SUOMENMAA

Suomessa on yli 1,2 miljoonaa yksinasuvaa, mutta sitä ei uskoisi mediaa seuratesa, kirjoittaa Anna-Sofia Nieminen

Anna-Sofia Nieminen, teksti • Hanna Lahti, kuvitus

Asun yksin. Aloitan päiväni usein lukemalla *Helsingin Sanomia*. Koronakeväänä luin kerta toisensa jälkeen artikkeleita siitä, miten sovittaa yhteen etätyöt ja lastenhoito, miten etäkoulu vaikuttaa lapsiin, miten koronavirus voi koetella parisuhdetta ja niin edelleen.

Välillä tunsin itseni näkymättömäksi.

Jopa toukokuinen artikkeli omaehtoisesta karanteenista ja koronakuplien muodostamisesta oli kirjoitettu lapsiperheille. Artikkelissa kerrottiin, että omaehtoisen karanteenin jälkeen lapsiperhe voi tavata isovanhempia tai muodostaa toisen perheen kanssa koronakuplan, joka lievittää sosiaalisen syrjäytymisen haittoja.

Entä yksinasuvat?

HELSINGIN SANOMIEN lisäksi olen seurannut koronauutisia erityisesti Yltä. Maaliskuun lopulla Yle totesi, että suomalaisten arki mullistui, ja julkaisi päiväkirjamerkintöjä ensimmäisestä viikosta poikkeusolojen julistamisen jälkeen. Päiväkirjoja oli pitänyt kahden teinin ja kahden aikuisen perhe, eläkeläispariskunta ja 12-lapsinen suurperhe.

Taas kysyn: entä yksinasuvat?

Epäilemättä monilla pariskunnilla ja lapsiperheillä oli koronakeväänä vaikeaa, mutta niin oli myös monilla yksinasuvilla. Erona on, että pariskuntien ja lapsiperheiden kokemukset tunnistettiin ja niitä käsiteltiin mediassa paljon enemmän.

Toki moni artikkeli käsitteli kaikkia koskevia asioita. Maaliskuun lopulla THL julkaisi Twitterissä kuvan, johon oli tiivistetty, mit-

”Toimittajat tekevät hyvin stereotyyppisiä ja yksipuolisia juttuja yksinasuvista.

Raija Eeva, Yksinasuvat ry:n puheenjohtaja

kä ohjeet ovat voimassa esimerkiksi flunssaiselle, riskiryhmäläiselle ja terveelle, ja useat tiedotusvälineet toistivat ohjeita ja kuvaa. Jos terveenä yksinasuvana noudatti ohjeita pilkulleen, ihmisiä saattoi nähdä ainoastaan kaupassa, apteekissa tai ulkoillessa, ja silloinkin tietysti suojaetäisyydeltä.

Olisin halunnut lukea pohdintaa siitä, ovatko ohjeistukset kohtuullisia yksinasuville. Onko kohtuullista ja inhimillistä, että suositellaan olemaan koskematta keneenkään viikkoihin?

Olen mielelläni väärässä tässä, mutta en tiedä yhdenkään toimittajan kysyneen hallitukselta tai THL:ltä, miten yksinasuvat on huomioitu tai voitaisiin huomioida ohjeistuksissa ja suosituksissa.

LAPSIPERHE- JA PARISKUNTAKESKEISYYS ei tietenkään ole mikään koronauutisoinnin erityispiirre. Poikkeuksellinen tilanne vain toi sen poikkeuksellisen selvästi näkyviin.

Kuitenkin yksinasuvia on Suomessa jo yli 1,2 miljoonaa, selviää Tilastokeskuksen tilastoista. Kymmenen viime vuoden aikana määrä on kasvanut kaikissa ikäryhmissä paitsi 45–54-vuotiaissa, kun otetaan huomioon ikäryhmät 16–24-vuotiaista ylöspäin.

Lukisin paljon mieluummin analyysia siitä, miten tämä muutos vaikuttaa yhteiskuntaamme, kuin toistuvia artikkeleita siitä, että synnytyys pitää saadaan nousuun. Samalla toivon, että yksinasuvat muistettaisiin arkisissa aiheissa, vaikka lomista kirjoitettaessa.

Yksinasuvat ry:n perustaja ja puheenjohtaja **Raija Eeva** kertoo, että toimittajat etsivät usein yksinasuvia haastateltaviksi ihmissuhteisiin liittyviin juttuihin. Helluntain aikoihin kysellään tyypillisesti uuden parisuhteen etsimisestä ja jouluna yksinäisyydestä.

Nykyään Eeva harkitsee tarkkaan, etsiikö tällaisiin pyyntöihin haastateltavia. Syyksi hän kertoo sen, että hänen aiemmin löytämänsä haastateltavat pettyivät, kun yrittivät kertoa toimittajille itselleen tärkeistä asioista, mutta artikkelit käsittelivät lähinnä heidän suhdet historiaansa ja sitä, etsivätkö he parisuhdetta.

”Toimittajat tekevät hyvin stereotyyppisiä ja yksipuolisia juttuja yksinasuvista”, Eeva sanoo.

Hänen mukaansa yksi tyypillisimmistä kysymyksistä haastatteluissa on, mitä hyvää ja huonoa yksin asumisessa on.

”Jos tehdään juttuja perheellisistä, kuinka monta kertaa tällainen kysymys kysytään, että mitä hyvää ja mitä huonoa perheellisyydessä on?”

Eeva toivoo, että yksinasuvilta kysyttäisiin enemmän heitä koskevista yhteiskunnallisista aiheista. Esimerkiksi toimeentulotukea saavista suuri osa on yksinasuvia.

YLEISINTÄ YKSIN ASUMINEN on iäkkäällä, ja suhteellisesti eniten se on lisääntynyt nuorilla. Iäkkäät ja nuoret ovat myös näkyneet koronaa käsittelevissä artikkeleissa – joskin nimenomaan ikäistensä edustajina.

Raija Eeva kertoo, että keväällä hän soitteli työssään Turun tuomiokirkkoseurakunnan vastaavana diakoniatyöntekijänä yli 70-vuotiaille ja kyseli näiden korona-ajan kuulumisia. Puheluiden perusteella yksinasuvat olivat useammin kotona, kun taas moni pariskunta vietti aikaa mökillä. Yksinasuvilla oli harvemmin elämässään ihmisiä, joita pyytää käymään kaupassa. Ja niin edelleen.

Sain yhdessä puhelussa Eevalta laajemman näkemyksen siitä, miten iäkkäät yksinasuvat ovat kokeneet korona-ajan, kuin seuraamistani tiedotusvälineistä kahdeksaan kuukauteen. Yksinasuvien työikäisten kokemuksia olen kuullut lähinnä läheisiltäni.

Toivottavasti yksinasuvat näkyvät enemmän mediassa nyt toisen aallon aikana. Vähän huonolta näyttää: marraskuun alussa THL:n **Mika Salminen** ehdotti *Helsingin Sanomissa*, että joulua vietettäisiin oman perheen kesken – siis yhdessä elävien kesken.

Jälleen: entä yksinasuvat?

HELSINGIN SANOMIEN kotimaantoimituksen esimies **Päivi Paulavaara** sanoo, että koronauutisoinnissa on ollut tarkoitus huomioida yksinäisyyden korostuminen yksinasuvilla.

”Olen tosi harmissani, jos lukijoille on tullut olo, että emme ole onnistuneet, koska puhuimme siitä tosi, tosi paljon”, Paulavaara sanoo. Hän veti keväällä *Hesarin* koronaryhmää, jossa oli toimittajia eri osastoilta.

Paulavaara pohtii, että ehkä artikkelit yksinäisyydestä rajautuivat liikaa vanhuksiin. Hän pitää myös täysin mahdollisena, että kevään myllytyksessä kaikki puhuttu ei realisoitunut jutuiksi asti.

”Keväällä joitain asioita on voitu laittaa uutistilanteen ja aivan tulkittoman määttämisen piikkiin. Nyt pitäisi olla aikaa miettiä näitä.”

Myös koronauutisoinnin ulkopuolella olisi Paulavaaran mielestä hyvä miettiä enemmän, miten yksinasuvat näkyvät artikkeleissa.

Tästä on helppo olla samaa mieltä. ●

Kriminalreporter Anders Eklund vill visa upp den mänskliga sidan av brottslingar och han vägrar vara tråkig

Johan Svenlin, text ● Johannes Tervo, foto

Vasa fängelse ligger på en av stadens paradplatser, ett stenkast från Fiskets hus, eller Vasas nya vardagsrum som det kallades när det invigdes för drygt ett år sedan. Det känns som ett bra ställe att träffa **Anders Eklund**, kriminalreporter på *Vasabladet*. Under de senaste åren har han, med sin egen stil, gett tidningens läsare nyanserade skildringar av brott som begåtts i Vasa med omnejd.

"Jag arbetar utifrån två regler: att aldrig vara tråkig och alltid vara korrekt", sammanfattar han.

Hans karriär som kriminalreporter fick sin början 2013, när han som *Vasabladets* nyhetsreporter var satt att bevaka rättegången mot medlemmarna i den lokala avdelningen av United Brotherhood. Den kriminella sammanslutningen hade skakat Vasa med grova våldsbrott och i den trånga rättsalen hade Eklund hamnat strax bakom ledaren för gänget. När det blev paus i förhandlingarna vände sig den åtalade om, spände ögonen i Eklund och frågade vem han skriver för.

"Suomen käsityölehti, hasplade jag ur mig. Jag har inte kollat upp om det finns en sådan, men om den finns ger jag nu min offentliga ursäkt för all eventuell olägenhet jag orsakat redaktionen."

Eklund tvekade ändå inte att tacka ja när han en tid senare fick frågan om han ville bli *Vasabladets* specialreporter för kriminaljournalistik.

"Fascinationen har väl funnits där. Pappa var överdetektiv på tullen och jag fick följa med honom till jobbet ibland. Det var en annan värld med stängda dörrar, myndighetsspråk, husrannsakan och drogueslag. Jag tror att det präglade mig."

Under de år som han skrivit om kriminalitet i Österbotten har utvecklingen gått mot grövre våld och ökad tillgång på droger.

"För allmänheten är det tydligt att polisen är underbemannad, men bland utredarna inom polishuset är läget ännu värre."

!! Jag arbetar utifrån två regler: att aldrig vara tråkig och alltid vara korrekt.

Anders Eklund, kriminalreporter på *Vasabladet*

EN KRIMINALREPORTER behöver ett brett kontaktnät på båda sidorna om lagen. Eklund sitter inne med en hel del kunskap som inte kan hanteras som vanligt nyhetsmaterial.

"Om jag skulle publicera allt jag vet skulle jag ha jobb för ett par veckor, men sedan vara bränd. Förtroendet som jag lyckats bygga upp hos myndigheterna är en långsiktig resurs."

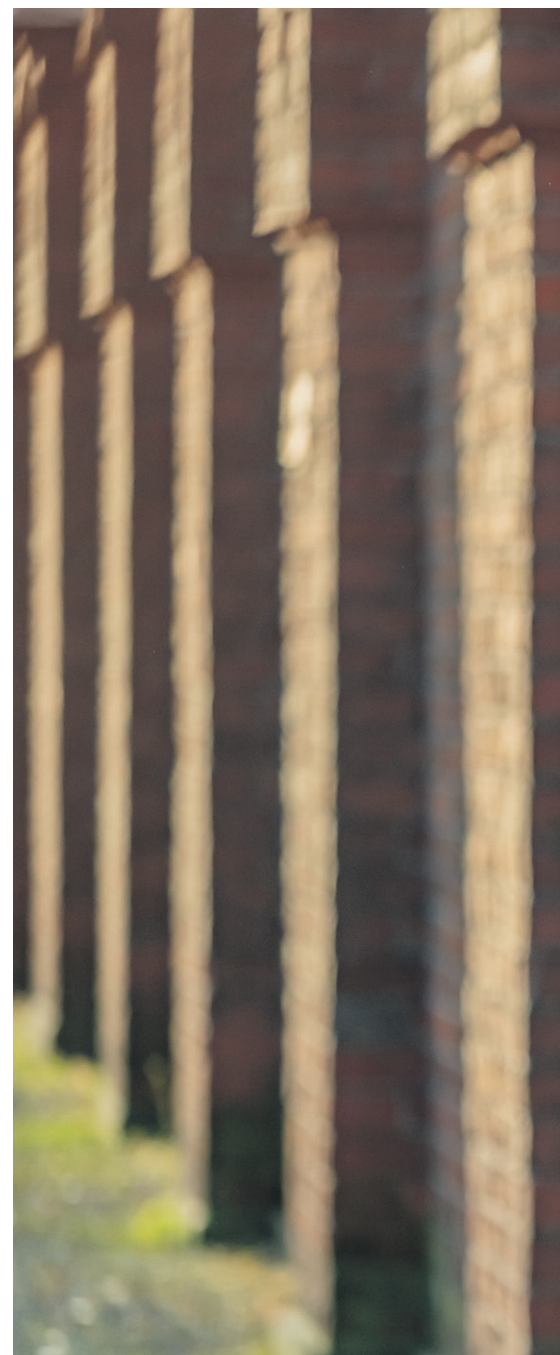
Hans nyhetschefer har också förståelse för att kriminalreportern behöver långsiktighet i sitt arbete.

"De ger mig tid och fria tyglar och det uppskattar jag väldigt mycket. Samtidigt är jobbet ensamt, särskilt i rättsbubblan. Jag tvingas ofta själv fatta snabba publicistiska beslut om vad jag kan skriva. De svåra frågorna tar jag förstås med chefredaktören."

Trots att många av de personer som han skriver om har dokumenterade våldstendenser har han inte blivit hotad i jobbet och han känner att han kan gå på stan utan att titta sig över axeln.

"Jag vet vilka som är farliga här i stan. När det handlar om organiserad brottslighet måste man förstås vara försiktig, men en stor del av de brott jag skriver om begås av vanliga människor."

PERSONGALLERIET i Eklunds kriminalartiklar är fullt av till synes normala österbottningar. Det kan handla om en taxiföretagare i Vörå som hamnat i en skuldfälla och sedan börjat lura staten och privatpersoner på pengar för att kunna betala gamla lån. En annan uppmärksam händelse

I Anders Eklunds kriminaljournalistik är det inte de yrkeskriminella som dominerar. "I en stor del av de rättegångar som jag går på handlar det om vanliga människor som fallit för en frestelse eller inte tänkt efter ordentligt innan de fattat ett ödesdigert beslut", säger Eklund.

som Eklund återgav på ett gripande sätt häromåret handlade om en medelålders kvinna i Laihela som kvävde sin älskares hustru till döds och sedan var snubblande nära att lura polisen med sina planterade falska bevis på brottsplatsen.

"När jag sitter på rättegångar blir det ofta uppenbart att människor är större än sina brott. De har hamnat i en viss situation och där och då fattat beslut som de sedan måste leva med resten av livet. Jag vill ta fram den mänskliga aspekten, i stället för att beskriva dem som monster."

Det finns också fall som sätter djupa spår i både reporter och läsare. Som fallet med en kvinna i Vasa som blev knivhuggen till döds av sin exman i trappuppgången till sitt hem.

"Där var det ännu mer sorgligt att inse att myndigheterna inte skött saker som de borde innan mordet. När jag satt med offrets döttrar, då 13 och 9 år gamla, visste jag att jag måste vara otroligt försiktig med vad jag skriver och inte skriver."

EKLUND HAR ODLAT sitt eget sätt att berätta om vardagliga brottsfall. För läsaren är det uppenbart att skribenten gått på djupet i fallet för att förstå alla motiv och sedan kunna berätta det med egna ord.

"Det finns säkert de som tycker att jag skriver för svängigt, men man kan inte göra alla nöjda. Faktum är att artiklarna blir lästa och det är ytterst sällan som jag får kritik för mina texter."

När det händer är det ofta en förälder till den

som begått brottet som hör av sig.

"De undrar hur jag kan skriva så om deras barn, en helt förståelig reaktion. Jag brukar be dem peka ut faktafel i artikeln, men när de inte hittar några brukar vi avsluta samtalet i samförstånd."

I känsliga fall måste brottsoffer och förövare hållas anonyma, vilket är en svår konst i små samhällen där alla känner alla.

"I varje text finns det någon som kan känna igen personerna, trots fingerade namn. För mig innebär det att jag måste skriva så att det inte faller någon skugga över varken offer eller åtalad. Det är min skyldighet att se till att alla blir rättvist behandlade i mina artiklar", säger Anders Eklund. ●

Webbproducent om utkastet till ny Yle-lag: Kan vara en spark i rätt riktning

Tommy Pohjola, text ● Karl Vilhjálmsen, foto

Kommunikationsministeriets utkast till ändringar i Yle-lagen väcker kritik bland journalister och politiker. Beslutsfattarna säger att yttrandefriheten och minoriteters tillgång på information måste tryggas. I riksdagen finns också förståelse för kommersiella mediers krav på konkurrens på lika villkor.

Svenska Yle är ett undantag i utkastet till lagförslag. Det oroar mediehusen i Svenskfinland då Yles nyheter på svenska också i fortsättningen skulle få vara textbaserade.

Webbproducent **Annica Lindström** koordinerar nyheter, feature, sport och kultur – allt som ingår i Svenska Yles utbud på webben. Det allra mesta som skrivs på nätet, säger hon, är kopplat till ljud och video.

”Det är lite material som görs enbart för webben.”

Lindström tror inte att journalistiken på de finlandssvenska tidningarna blir bättre bara för att det knattras mindre på tangentbordet i Bole.

”Innehållet är kung, inte tekniken.”

Enligt Annica Lindström finns potential hos hela Yle att göra utbudet ännu bättre så att det lockar en publik som vuxit upp med digitala medier. Därför oroar det aktuella lagförslaget att begränsa publicering av innehåll i textform inte så mycket.

”Det kan vara en spark i rätt riktning mot nytt videoberättande.”

I ett av 82 utlåtanden som Kommunikationsministeriet utvärderar påminner HSS Media Ab att lokal och regional nyhetsbevakning är många finlandssvenska tidningshus marknad.

”Att ge Svenska Yle fritt spelrum är fel mot dem”, heter det i utlåtandet.

KSF Media och Förlags Ab Sydvästkusten anser att undantaget för Svenska Yles nyheter motsvarar inte EU:s beslut och lagstiftning.

Enligt medieforskare vid universiteten i Helsingfors och Tammerfors ”saknas undersökningar som visar att Yles nyheter på nätet är klart skadliga för kommersiell media”.

Annica Lindström säger att Svenska Yle minskat antalet texter med cirka 40 procent sedan hon började 2017.

”Och jämför vi med 2014 har vi halverat mängden text. Däremot sticker jag inte under stol med att vi har blivit bättre, och därför ses som ett större hot.”

UTKASTET DISKUTERAS snart i riksdagen.

Journalisten frågade riksdagspartiernas ord-

Regeringens förslag till ny Yle-lag diskuteras snart i riksdagen. Annica Lindström har jobbat på Yle i tre år med webben först. ”Det mesta vi gör är kopplat till ljud och bild”, säger hon.

föranden vad de anser. SDP och Rörelse Nu svarade inte.

I SFP säger **Anders Adlercreutz** att sökandet av samarbeten där kommersiella aktörer drar nytta av Yle. Ett exempel är att tillsammans göra valmaskiner inför kommunalvalet.

”Svenska Yle påverkas inte, vilket setts som motiverat för att trygga ett gott medieutbud också för landets svenskspråkiga minoritet.”

Enligt Samlingspartiets **Kai Mykkänen** ska ”skattefinansierade Yle inte göra de kommersiella mediehusens verksamhet omöjlig.”

Vänsterförbundets **Paavo Arhinmäki** anser att ”Yles verksamhet ska inte begränsas mer än nödvändigt. Kommersiella medier får det inte bättre när Rundradion får det sämre.”

KD:s **Päivi Räsänen** tror på mångsidigare rapportering när textbaserade nyheter förutsätter koppling till ljud och video. ”Det beror på hurdana betoningar man gör inom bolaget.”

Enligt De Grönas **Jenni Pitko** är yttrandefriheten inte problemet. De finns på annat håll – ”påtryckningar som journalister utsätts för, hatprat och trakasserier.”

Sannfinländarnas **Ville Tavio** skulle helst dra ned hela Yles resurser och på motsvarande sätt minska Yle-skatten som finländarna betalar. ”Riksdagen ska diskutera noggrant ändringen.”

Centerns **Antti Kurvinen** säger att det är ”viktigt att förnyelsen inte försämrar minoriteters tillgång på information.”

Annica Lindström, då? Hon säger att intresset för vad som händer i Svenskfinland har ett samband med god och granskande journalistik.

”I förlängningen gagnar det också beslutsfattarna, även om de inte alltid känner så.” ●

Detta handlar det om

- Enligt Medieförbundets klagomål till EU-kommissionen bryter Yles verksamhet på webben mot EU:s regler om statsstöd.
- Kritiken mot Yle är riktad mot den textbaserade nyhetsförmedlingen.
- I utkastet till lagförslag är nyheter på svenska ett undantag.

Ackrediteringsbusinessen blomstrar i Afrika

Ackreditering: 1000 dollar. Visum: 200. Mutor: vill helst inte prata om det.

För att kunna jobba som utländsk journalist i Demokratiska republiken Kongo får man lov att punga ut med en rejäl bunt dollar. Även om man har sin ackreditering är det ingen garanti: för att jobba på gruvområdet i Katanga krävdes dessutom fem olika stämplat från myndigheter, muntligt lov från guvernören (vilket man förstås inte fick) och diverse betalningar till olika poliser för att de inte skulle störa en när man jobbar. Trots att man har alla papper i skick.

”Många har frågat mig hur rapporteringen i afrikanska medier ser ut när det gäller det amerikanska valet. Den är rätt så tunn.

Över huvud taget är Afrika en byråkratidjungel när det gäller journalistvisum – och det är ofta väldigt dyrt att åka med rätta dokument i fickan. Kongos ackreditering kostade förr 250 dollar, men de höjde summan till 1000

för ett år sedan. Tanzania gjorde samma sak för ett par år sedan. Nu inför valet där i slutet av oktober satt flera kolleger och väntade förgäves på att få pressackrediteringen godkänd. Några som åkte för att rapportera blev gripna när de gjorde sitt jobb.

Det är inte många länder i Afrika jag skulle våga åka till utan pressackreditering. Att filma för TV utan rätta dokument är bara dumt, och man kan råka riktigt illa ut. Många fall väntar man veckor eller månader på att få sin ackreditering, i andra fall får man den aldrig.

Nyligen slutade Etiopien att bevilja pressvisum vid ambassaden i Nairobi. Det skedde som av en händelse precis efter att det kommit rapporter om extremt spänt läge i Tigray-regionen i landet. Budet var att man nu ska göra det online och ansöka om ackrediteringen från utrikesministeriet – i klarspråk: gör er icke besvär.

Det här betyder delvis att det är få frilansar som har råd och möjlighet att rapportera från Afrika, åtminstone om man vill göra någon vinst på sin resa. Samtidigt är det bra att komma ihåg att det här är verkligheten för största delen av de afrikanska journalisterna. Det är ofta lättare att få visum som västerlänning inom Afrika än för afrikanska journalister. För att inte tala om hur svårt det är för dem att få visum till USA eller Europa. Många har frågat mig hur rapporteringen i afrikanska medier ser ut när det gäller det amerikanska valet. Den är rätt så tunn. Delvis för att det inte finns ett lika besatt intresse som hos oss i Norden, men det finns också en annan förklaring: få medier har möjlighet att skicka ens en reporter på plats.

Liselott Lindström ●

Skribenten är Afrikastringer för Yle och SVT, bosatt i Nairobi

FÖRE DEADLINE

Deadline för Topeliuspriset närmar sig

Den som vill nominera kandidater till det finlandssvenska Topeliuspriset har tid på sig till den 6 december klockan 24. Efter det sammanträder juryn, bestående av tre representanter för Finlands Svenska Publicistförbund och lika många från Svenska folkskolans vänner (SFV), för att diskutera kandidaterna.

SFV:s styrelseordförande **Wivan Nygård-Fagerudd** är ordförande för priskommittén och hon hoppas även i år på många bra kandidater:

”Priset ges för en aktiv, pågående gärning, inte alltså för lång och trogen tjänst. Prisnämnden ska också vara enig i sitt val. Nås inte enighet, delas inget pris ut.”

I fjol belönades HBL:s musikredaktör **Wilhelm Kvist**, året innan Svenska Yles grävande reporter **Annvi Gardberg** och 2018 Yles **Marko Hietikko**.

Priset kan ges till en eller högst tre personer, och för att kunna nominera sin kandidat ska man vara medlem i Publicistförbundet, SFV eller Understödsföreningen för SFV. Ärligen nomineras i snitt 2–3 journalister som redan fått priset, så det lönar sig att kolla tidigare pristagarna på någon av de ansvariga organisationernas hemsida innan man anmäler sin kandidat.

Prissumman är 7500 euro och pristagaren offentliggörs i mitten av januari.

Jeanette Björkqvist

Topeliusstatistik

År	Nomineringar
2017	55 nomineringar, varav 16 för samma person
2018	39 nomineringar, varav 3 personer fick fler än en nominering
2019	33 nomineringar, varav 1 person hade 5 nomineringar
2020	19 nomineringar, varav 1 person fick 2 nomineringar

FOKUS

Valokuvaaja-viestijä Sanna Krook haluaa näyttää Oulun sellaisena kuin se on

Marja Honkonen, teksti • Maiju Pohjanheimo, kuva

"Saan olla työpäivän aikana monessa roolissa. Voisi ajatella, että kokouksessa istuminen tai tiedotteen tekeminen olisi tärkeämpää kuin se, että käyn kuvaamassa. Itse kuitenkin ajattelen, että kuva voi olla paras tapa kertoa jostain", **Sanna Krook** sanoo.

Hän työskentelee puolet työajastaan Oulun kaupungin valokuvaajana ja puolet hyvinvointipalveluiden viestintäpäällikkönä. Hän ottaa kuvia verkkosivuja, somea, esitteitä ja raportteja varten sekä muun muassa *Mun Oulu* -kaupunki-medialle.

Krookin mielestä kuntien viestinnässä aika on ajanut ohi kirkasväristen ja vähän imelien "karkkimainoskuvien".

"Ei kuvien tarvitse olla aina vain hyväntuulisia ja esimerkiksi tietyllä tapaa valaistuja. Rehellisyys on kiinnostavampaa kuin rakennettu mielikuva. Viestinnän tehtävä on kertoa palveluista kuntalaisille totuudenmukaisesti.

Toivon voivani laajentaa sitä, ketkä kuvissa näkyvät – että esimerkiksi kehitysvammaiset voisivat olla kuvissa muulloinkin kuin silloin, kun puhutaan kehitysvammaisista." •

Sanna Krook kuvasi Myllyojan taideneuvolan toimintaa 28. lokakuuta Myllyojan nuorisotalolla Oulussa.

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta
vastaava toimittaja ja suomen kielen lautakunnan
jäsen.

Kuusi tapaa miellyttää johtolauseeneurootikkaa

Millaista puhetta on hymyily? Tämä kysymys esiintyy usein meidän johtolauseeneurootikkojen keskusteluissa.

Johtolause on suoran tai epäsuoran lainauksen yhteydessä esiintyvä lause, jonka tehtävä on kertoa, kuka on äänessä: *Virtanen sanoo*.

Johtolauseeneurootikkoja pännivät johtolauseissa monet asiat. Nämä asiat muistamalla ehkäiset turhautumista:

1. ÄLÄ JANKUTA. Jos tekstisi haastateltava ei vaihdu, on melko raskasta, jos jatkuvasti muistutetaan, kuka on äänessä. Suorastaan koominen on *Virtanen sanoo* -johtolauseen jälkeen tuleva *Virtanen jatkaa* – ihanko totta?

2. VÄLTTELE ITSESTÄÄNSELVYYKSIÄ. Jos haastateltava on juuri hehkuttanut jotain, lukija ei saa erityistä lisäarvoa johtolauseesta *Virtanen kehuu*.

3. ÄLÄ OLE ASENTEELLINEN. Ainakaan neutraaliksi tarkoitettu uutisproosa ei tarvitse sellaisia verbejä kuin *jyrähtää*. Anna lukijan päättää itse, kenen puolelle hän asettuu.

4. MUISTA, että johtolauseeseen verbin tulee kuvata puhetapaa. *Virtanen nauraa* voi antaa haastateltavasta melko maanisen kuvan. *Hymyillä*-verbi on johtolauseessa ehkä vielä oudompi. *Sanoo hymyillen* tai *kertoo ja nauraa* ei ehkä ole erityisen tiivistä kerrontaa, mutta mielikuva on vähemmän outo.

5. ÄLÄ KÄYTÄ JOHTOLAUSEITA olennaisten asioiden survontaan. Kun haastateltavaa luonnehditaan jutun loppupuolella vaikkapa johtolauseella *kertoo 25 vuotta Lontoossa asunut ja sittemmin Rantasalmelle asettunut Virtanen*, lukijaa saattaa ihmetyttää paitsi lauseen tukkoisuus myös se, miksi tämä kerrotaan vasta nyt.

6. JOHTOLAUSEESSA VOI OLLA käänteinenkin sanajärjestys. Suomalaiset on peloteltu melko tehokkaasti pois käänteisestä sanajärjestyksestä, mutta esimerkiksi tässä esittelevässä lauseessa kannattaa sijoittaa verbi kärkeen sekä rytmin että esitysjärjestyksen vuoksi: *kertoo johtolauseeneurootikkojen puheenjohtaja Viivi Virtanen*.

TUTKITTUA

Kriisiuutisointi altistaa toimittajia traumaalille

Utistoimittajat saattavat kärsiä muuta väestöä enemmän traumaperäisistä häiriöistä.

Tieto käy ilmi tutkimusartikkelista, jonka Åbo Akademin viestinnätutkijat **Klas Backholm** ja **Trond Idås** julkaisivat vastikään kokoomateoksessa *Media health: the personal in public stories*. Artikkelissa Backholm ja Idås kokoavat yhteen tuloksia useista laitimistaan tutkimuksista, joissa he ovat selvittäneet uutistoimittajien hyvinvointia kriisitilanteiden jälkeen.

Useimmat uutistoimittajat joutuvat jossakin vaiheessa uraansa työskentelemään keskellä äkillistä kriisiä. Kuitenkin vain pieni osa on erikoistunut kriisialuejournalismiin. Terrori-iskuista tai koulusurmista raportoivat toimittajat voivat altistua traumaattisille tilanteille ilman kunnollista valmistautumista. Etenkin toistuvina tällaiset tilanteet lisäävät todennäköisyyttä sairastua traumaperäiseen stressihäiriöön, uupumukseen, päihdeongelmiin ja

masennukseen.

Pohjoismaisten kyselyaineistojen perusteella voidaan arvioida, että äkillisestä kriisistä uutisoimisen jälkeen noin joka kymmenes toimittaja kärsii traumaperäisestä stressihäiriöstä. Luku on samaa luokkaa kuin pelastustoimiin osallistuneilla. Esimerkiksi Jokelan koulusurmia käsitelleistä toimittajista kahdella toista prosentilla esiintyi stressihäiriön viittaavia oireita.

Tutkijat tunnistavat monia muuttujia, jotka altistavat traumaperäisille häiriöille. Näitä ovat muun muassa huonosti toimiva työyhteisö sekä kriisin osuminen lähelle omaa elämänpäiriä. Toimittajia altistavat traumaalille myös pelko ja syyllisyys siitä, että raportointi saattaa aiheuttaa ahdistusta kriisin uhreille.

Ongelmaa voivat ehkäistä sekä yksilö että työyhteisö. Tutkijat kehottavat toimittajia punnit-

semaan säännöllisesti ammatillisia arvojaan ja kertaamaan kriisiuutisoinnin eettisiä periaatteita. Myös työyhteisöjen sisällä tulisi jo etukäteen käydä turvallista keskustelua toimittajien ja toimituksen arvoista sekä tiedottaa saatavilla olevista kriisituen muodoista.

Juha Matias Lehtonen

Minna Salomäenpää, 41, aloitti marraskuussa Yle Keski-Suomen ja Etelä-Savon päällikkönä. Aiemmin hän työskenteli Yle Pohjanmaassa suunnittelevana tuottajana. Uransa Salomäenpää aloitti toimittajana Tampereen Ylessä 2000-luvun alussa. Koulutukseltaan hän on valtiotieteiden ja kauppatieteiden maisteri.

Ylen Minna Salomäenpään mielestä alueellisen uutiskilvan voittaja on yleisö

Päällikön rooli on sinulle uusi. Mikä sai tarttumaan haasteeseen?

Olin ollut tuottajana pitkään ja opiskellut henkilöstöjohtamista työn ohella. Valmistuin keväällä Vaasan yliopistosta kauppatieteiden maisteriksi.

Olet työskennellyt pitkään Länsi-Suomessa. Miten otat haltuun keski- ja itäsuomalaisen todellisuuden?

Seuraan alueen uutisointia, ja toimitusten asiantuntijat auttavat. Aluksi tärkeintä on tutustua toimituksiin ja niiden työhön, vaikka korona viivyttää tapaamisia.

Maakuntalehtien päätoimittajat pitävät Yleä epäreiluna kilpailijana. Mitä ajattelet Ylen paikallistoimitusten ja paikallisten sanomalehtien työnjaosta?

Yleisön kannalta on tärkeää, että alueellisia uutisoijia on enemmän kuin yksi ja että ne kirittävät toisiaan. Joissakin asioissa yhteistyö olisi hedelmällistä, ja sitä on tehtykin eri puolilla Suomea, esimerkiksi vaalien alla. **Ylen mukaan haluat, että Ylen toimitukset ovat ykkösinä alueellisessa uutisoinnissa. Miten tavoite näkyy johtamisessasi?**

Panostamme tulevana vuosina uutisiin. Uutiskäsitykseni on kuitenkin laava – käsittelemme myös ihmisten arkea, ilmiöitä ja puheenaiheita.

Toimituksesi sijaitsevat Jyväskylässä, Mikkelissä ja Savonlinnassa. Miten olet samaan aikaan tasapuolinen ja alueelliset erityispiirteet huomioiva?

Olen läsnä kaikilla paikkakunnilla, kun-

han koronatilanne sallii. Yleisölle oman alueen asiat ovat tärkeitä, ja kerromme heille niistä. Tilanteen vaatiessa yhdistämme toimitusten voimat.

Mikä on tärkeintä etäjohtamisessa?

Huolehtia siitä, että kaikki voivat hyvin ja jaksavat, sekä siitä, että yhteiset tavoitteet ovat kirkkaat. Yhteydenpito on tärkeää ja se, että ihmiset ovat yhteyksissä keskenään.

Mitä kolmea mediaa seuraat eniten?

Yleä, *Helsingin Sanomia* ja *The Guardiania*. Maailman isot kehityskulut näkyvät myös alueilla. Nämä uutisoivat aiheet taloudesta populaarikulttuuriin.

Kaksi akateemista loppututkintoa olisi valtti myös yrityselämässä. Mikä pitää sinut journalistina ja Ylessä?

Olen ylpeä yleläinen. Julkinen palvelu, kaikkien suomalaisten tavoittaminen ja tärkeistä asioista uutisoiminen tuntuvat merkityksellisiltä. Yle on iso talo ja tarjoaa paljon mahdollisuuksia.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Ylen Utis- ja ajankohtaistoimituksen päätoimittaja **Riikka Räisänen**. Hän on selkeä suunnannäyttävä, rautainen ammattilainen ja innostava puhuja. Ja toisena äitini **Tuula Numminen**, joka teki uransa paikallislehdessä.

Mitä teet vapaa-ajalla?

Toimin kolmen lapseni harrastuskuskina. Remontoin mieheni kanssa vanhaa omakotitaloa. Luen.

Nina Erho

Veljekset sekaisin

Takavuosina tuotin suuren suomalaispankin sidosryhmälehteä. Lehti oli alan kilpailuissa palkittu ja lukijakunnassaan hyvin arvostettu talousjulkaisu.

Yhteen numeroon tehtiin iso henkilöjuttu Cargotecin pääomistajasta ja Itämeren pelastajasta **Ilkka Herlinistä**. Kansivinkit kirjoitin kiireessä, kuten aina, ja varmaan joku muukin lukaisi ne vielä läpi. Sitten vain painokone jysyttämään.

Lehden ilmestyminen ajoittui asiakkaan isoon, satojen ihmisten sidostyhmätapaamiseen Helsingin Musiikkitalolla, ja uunituoretta aviisia oli tilattu sinne jaettavaksi. Vähän ennen tilaisuuden alkua puhelin soi. Jutun kirjoittanut freetoimittaja soitti, oli jo nähnyt lehden:

”Mitä v-ua, lehdessä on väärä nimi ja se menee mun piikkiin!”

Minä asiaa tarkistamaan, ja toden totta: jutussa nimi oli tietysti oikein, mutta kannessa luki Ilkka Herlinin sijaan **Antti Herlin**. Veljesten vuosikausien sukutorat tietäen moka oli äärimmäisen kiusallinen, hävettävän nolo ja törkeän paha.

Halusin vajota maan alle, mutta sitä ennen piti käydä tunnustamassa virhe jo vieraiden kanssa keskustelevalle päätoimittajalle eli pankin viestintä- ja markkinointijohtajalle.

En muista, kuka lepytteli Ilkka Herlinin, mutta itse soitin Antti Herlinille vielä saman illan aikana. Sukulaislastensa kanssa iltaa viettänyt miljardööri oli hetken yrmynä, mutta kun olin riittävästi madellut ja pyydellyt anteeksi, hän leppyi ja myönsi, että virheitähän me kaikki joskus teemme.

Lehteä ei sitten sidosryhmätalaisuudessa jaettu. Uudelleen painamista harkittiin, mutta sitä ei lopulta tehty. Kerrottakoon, että sain jatkaa lehden tuottajana.

Sami Turunen

Kirjoittaja on lahtelainen viestintäyrittäjä ja asiakaspaijaaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

JOURNALISTILIITON TALOUS 2021

Tulot*

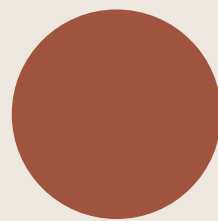
5 070 900€
Jäsenmaksutulot

925 000€
Sijoitustoiminnan tuotot

* Varsinaisen toiminnan tuotot, kuten lomamökkien käyttömaksut, on vähennetty niistä koskevista kuluista.

Menot

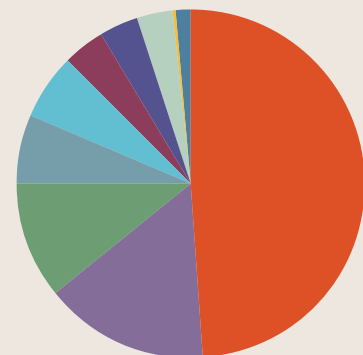
1 514 700€
Työttömyyskassan maksut

711 235€
Tilitykset yhdistyksille

146 000€
Tilitykset osastoille

4 267 400€
Liiton varsinainen toiminta

- Henkilöstökulut
- Jäsenpalvelut ja järjestötoiminta
- Liiton yleiskulut
- Edunvalvonta
- Viestintä
- Koulutus
- Valtuusto ja hallitus
- Kv-toiminta ja solidaarisuus
- Lomatalot
- Poistot

Lähde: Journalistiliiton budjettiesitys vuodelle 2021

JOURNALISTILIITTO VARAUTUU TAPPIOIHIN JA SATAVUOTISJUHLIIN

Marja Honkonen, teksti ● Heli Saarela, grafiikka

Journalistiliitto varautuu ensi vuonna aiempaa huonompaan taloudelliseen tulokseen. Liiton valtuusto saa käsiteltäväkseen budjetin, joka on yli 644 000 euroa tappiollinen. Kuluvalle vuodelle ennustettiin 483 000 euron miinusta. Valtuusto on koolla 3.–4. joulukuuta.

Liiton taloutta rasittaa se, että työttömyyskassa Finkan jäsenmaksu nousee 198 euroon jäsentä kohden. Journalistiliitto varautuu vuonna 2021 maksamaan Finkalle noin 300 000 euroa kuluvaan vuoteen enemmän, yhteensä hieman yli 1,5 miljoonaa euroa.

Kassamaksu tilitetään liiton jäsenmaksuista, eikä niitä aiota nostaa. Siksi niistä jää aiempaa kapeampi siivu varsinaista toimintaa varten.

Ainoastaan 15 euron vähimmäismaksua aiotaan korottaa 17 euroon kuussa. Sen suuruus määräytyy työttömyyskassamaksun mukaan.

Talous- ja hallintojohtaja **Helena Vistin** mukaan alijäämä on aiempaan verrattuna melko suuri. Siihen tosin vaikuttavat myös satavuotisjuhlat. Niitä

varten on varattu ensi vuodelle noin 87 000 euroa.

”Juhlat on kuitenkin otettu huomioon myös tavallisissa tapahtumissa eli osin juhlitaan työn merkeissä”, Visti sanoo.

FINKA NOSTAA maksuaan, koska koronavirusepidemia on vaikuttanut sen rahatilanteeseen merkittävästi. Pieneen kassaan kuuluu Journalistiliiton, Näyttelijäliiton ja Muusikkojen Liiton jäseniä. He työskentelevät aloilla, joilla lomautuksia tai irtisanomisia on ollut keskimäärin muita enemmän, kassanjohtaja **Antti Murto** sanoo.

Keskimääräisenä kuukautena Finkan jäsenistä 12 prosenttia on saanut tänä vuonna etuuksia, kun viime vuonna sama osuus oli 8 prosenttia. Maksettujen etuuksien euromäärä on kasvanut 40 prosenttia.

Ensi vuosi ei näytä välttämättä tätä vuotta ruusuisemmalta.

”Korotuksella varaudutaan normaalia korkeampaan maksutukseen myös ensi vuonna”, Murto sanoo.

JOURNALISTILIITON BUDJETIT ovat olleet jo pitkään alijäämäisiä, mutta monena vuonna plussalle on päästy sijoitustoiminnan tuottojen turvin.

Helena Vistin mukaan on vaikea arvioida, miltä kuluvan vuoden tuotot näyttävät. Liiton salkut ovat toipuneet kevään pahimmasta pudotuksesta, mutta ovat yhä hieman miinuksella.

Ensi vuonna liitto odottaa sijoitusten tuottavan aiempaan tapaan. Tuotot eivät silti paikanne kaikkia tappioita.

Tulevaisuudessa liiton tavoitteena on saattaa taloutensa tasapainoon. Siihen keinoja ovat esimerkiksi uusien jäsenten rekrytointi ja toiminnan jatkuva uudistaminen, puheenjohtaja **Hanne Aho** sanoo.

Liiton talouteen vaikuttaa suoraan myös se, miten sen jäsenet pärjäävät työmarkkinoilla.

”Pidetään huolta siitä, että jäsenten palkkataso pysyy kohtuullisena ja heillä on töitä”, Aho summaa. ●

TYÖLAINSÄÄDÄNTÖ SUOJAA MYÖS POIKKEUSOLOISSA

”Työnantaja voi purkaa tämän sopimuksen välittömästi, mikäli tuotanto keskeytyy tai viivästyy koronaepidemiasta tai muusta siihen olennaisesti liittyvästä syystä.”

”Jos tuotanto keskeytyy tai peruuntuu epidemiasta tai viranomaisen määräyksestä johtuen (covid-19), tämä sopimus purkautuu.”

”Irtisanomisaika molemmin puolin 14 päivää. Jos työsuhte irtisanotaan covid-19-epidemiasta johtuen, on irtisanomisaika kaksi päivää.”

Esimerkit ovat media-alan työ sopimukseen tarjottuja kirjauksia. Keväästä alkaen alan uusiin työ sopimukseen on ilmestynyt erilaisia covid-19-pykäliä. Koronakirjauksia on ehdotettu erityisesti määräaikaisiin työ sopimuksiin. Pandemia ja poikkeusolot isivät media-alan yrityksiin kovaa, ja uusilla sopimusehdoilla työnantajat pyrkivät varautumaan mahdollisiin tuleviin pandemia-aaltoihin. Kirjaukset ovat kuitenkin pääosin lain ja työehtosopimusten vastaisia ja siksi mitättömiä.

Pandemian vuoksi työ lainsäädäntöön tehtiin esimerkiksi lomauttamista ja takaisinottoaikaa koskevia väliaikaisia muutoksia. Työsuhteen päättämistä koskeva ”tavallinen” työ lainsäädäntö on kuitenkin suojannut työntekijöitä koko ajan.

IRTISANOMINEN JA TYÖSUHTEEN PURKAMINEN ovat eri asioita. Purkaminen päättää työsuhteen välittömästi ilman irtisanomisaikaa. Se on hyvin jyrkkä toimenpide, joka vaatii aina työntekijästä johtuvan erityisen painavan syyn. Jos työsuhte puretaan, syiden tulee siis liittyä työntekijän moitittavaan menettelyyn. Koronatilanteessa ei ole kyse

tästä eikä työsuhdetta voida siksi purkaa pandemiaan vedoten. Asiasta ei voida sopia työ sopimuksessa toisin, koska työ sopimuslain työntekijälle tarjoamaa suojaa ei voida sopimalla heikentää.

Lainmukaiset irtisanomisperusteet on lueteltu tyhjentävästi työ sopimuslaissa. Irtisanomisen syynä voivat lain mukaan olla vain työntekijästä johtuva asiallinen ja painava syy tai taloudelliset ja tuotannolliset syyt. Covid-19 itsessään ei ole työsuhteen irtisanomisperuste. Poikkeusolot saattavat joissakin yrityksissä aidosti vähentää tarjolla olevaa työtä olennaisesti ja pysyvästi niin, että työntekijän irtisanominen taloudellisin ja tuotannollisin syin on mahdollista. Yli 20 työntekijää työllistävän työnantajan tulee kuitenkin lähtökohdaisesti käydä yt-neuvottelut ennen kuin päätös irtisanomisista tuotannollisilla ja taloudellisilla perusteilla voidaan tehdä.

SAMANLAISIA KORONAKIRJAUKSIA on sisällytetty myös freelancereille tarjottuihin sopimuksiin. Freelancereiden tilanne on erilainen, sillä työ sopimuslaki ei suojaa heitä. Oikeudellisesta näkökulmasta freelancer ja toimeksiantaja ovat tasaveroisia toimijoita, jotka voivat sopia toimeksiannon irtisanomisesta vapaasti.

On freelancerin kannalta kohtuutonta, jos vain toinen osapuoli voi vetäytyä sopimuksesta milloin vain ilman varoitusaikaa. Hyväksyessään tällaisen sopimusehdon freelancer käytännössä ottaa riskin, ettei jo tehdystä työstä makseta lainkaan palkkaa. Sopimuksissa olisikin hyvä sopia aina jonkinlaisen korvauksen maksamisesta mahdollisesta perumisesta huolimatta. ●

Mari Marttila ● Kirjoittaja on Journalistiliiton juristi.

Yksin ei tarvitse selviytyä

Aloitin viime vuoden lopulla Mediakunnan sijaistavana toiminnanjohtajana ja tutustuin osuuskuntaan juuri liittyneeseen graafikkoon. Pian selvisi, että hänen tärkein työnantajansa katkaisee nollatuntisopimuksen. Graafikon työstä pidettiin, mutta enemmän yrittäjänä kuin palkan-saajana.

Vuosi vaihtui epävarmuudessa. Neuvottelut vanhan työnantajan globaalin lakiosaston kanssa hirvitivät ja graafikko uskoi työtilausten vähenävän.

Apuun tuli Mediakunta ja etsimme yhdessä molemmille osapuolille sopivaa ratkaisua. Saimme neuvoteltua sopimuksen, kun jo kuljettiin kohti suurta arvaamatonta.

Vastoin kaikkia odotuksia työtä on riittänyt. Osuustoiminta ei ollut firmalle tuttua, mutta se hyväksyi Mediakunnan mallin. Firmasta tuli Mediakunnan asiakas, jolle graafikko toteuttaa toimeksiantonsa Mediakunnan palkkaamana työntekijänä. Nyt hänelle on solmittu Mediakunnassa jo useampi sopimus.

”En olisi selvinnyt tästä yksin”, graafikko sanoi.

Mediakunta on paitsi yritys myös ammatillinen yhteisö, jossa toimiminen edistää yhteistä hyvää. Jokaisessa neuvottelussa ei voi voittaa, mutta mitään ei saa, jos ei uskalla pyytää. Yksin ei kuitenkaan tarvitse selviytyä. Ei ole yhädentekevää, että saa tarvittaessa tukea oman alan asiantuntijoilta.

Johanna Sillanpää

Kirjoittaja on Mediakunnan toiminnanjohtajan sijainen. Hanna Kokkonen palaa työhön 1.12.2020.

"Imatran aluepäälikkö" ja ay-vaikuttaja on poissa

TOIMITTAJA HEIKKI LUUKKANEN
25.11.1946 RUOKOLAHTI – 27.9.2020
HELSINKI

Toimittaja ja ay-aktiivi **Heikki Luukkanen** menehtyi äkilliseen sairauteen sunnuntaina 27. syyskuuta. Hän oli koulutukseltaan kansakoulunopettaja.

Heikki Luukkanen aloitti Yleisradiossa 1.1.1971 Joensuun alue-toimituksen määräaikaisena toimittajana. Lappeenrannan toimituksen esimiehenä hän toimi vuosina 1972–1976. Elämäntyönsä hän teki Imatralla, jossa hän oli mukana myös kunnallispolitiikassa yli 40 vuotta.

Hän oli Suomen sosialidemokraattisen puolueen jäsen.

Ay-uransa hän aloitti 1998 Ylen Alueen osaston puheenjohtajana ja Journalistiliiton liittovaltuuston jäsenenä. Hän oli aktiivinen ja aloitteellinen monissa Radio- ja televisiotoimittajien liiton (RTTL), Ylen ohjelmatyöntekijöiden (YOT)

ja Suomen Journalistiliiton tehtävissä. Painavimpia tehtäviä olivat RTTL:n tes-varapuheenjohtajuus 2000–2002 ja YOT:n puheenjohtajuus 2003–2009. YOT:n kunniapuheenjohtajaksi hänet valittiin 2010. Heikki Luukkanen oli neuvottelijana tiukka ja tinkimätön journalistien edunvalvoja.

Vuonna 2005 Heikki Luukkanen jätti toimittajan työt, kun hänet valittiin Yleisradion aluetoiminnan työsuojeluvaltuutetuksi. Hän jäi eläkkeelle vuonna 2009.

**Pike Epstein
Jari Niemelä**

Kirjoittajat ovat Heikki Luukkasen ay-kollegoita ja YOT:n kunniapuheenjohtajia.

Voimistelunopettajasta tuli toimittaja

TOIMITTAJA ESKO KÄHKÖNEN
20.4.1927 ROVANIEMI – 28.9.2020
ROVANIEMI

Lapin alueradion pitkäaikainen päälikkö **Esko Kähkönen** menehtyi äkilliseen sairauskohtaukseen 93-vuotiaana.

Rovaniemellä syntyneen Kähkön nuoruutta leimasi sota-aika. Muiden lyseolaisten tavoin hän ehti palvella isänmaata sotilaspoikana.

Esko Kähkönen valmistui Vierumäeltä liikunnanohjaajaksi ja palasi yhteislyseoon vuonna 1947 voimistelunopettajaksi. Oppilaidensa joukosta hän löysi tulevan vaimonsa **Kaija Hakokönkään**, jonka kanssa perheeseen syntyi kolme tytärtä. Yli 60 vuotta kestänyt yhteiselo päättyi Kaijan kuolemaan vuonna 2015.

Kähkönen ryhtyi *Lapin Kansan* urheiluavustajaksi ja sitä tietä hän hakeutui Yleisradion Rovaniemen toimitukseen. Tästä myös tuli hänen elämäntyönsä, ensin toimittajana ja aluetoiminnan kehittäjänä ja vuodesta 1960 alueradi-

on ohjelmapäälikkönä.

Urheilulla oli merkittävä rooli Esko Kähkön elämässä. Kähkön urheiluasian tuntemus tuli kuuluksi koko Suomessa, kun hän yhdessä **Pekka Tiilikaisen** ja **Paavo Noposen** kanssa selosti suurkisoja televisioon ja radioon.

Rovaniemi oli Kähkön innoituksen kohde. Hänen *Lapin Kansan* julkaisemasta kirjoitussarjastaan syntyi kolmiosainen kirjasarja *Rakas Rovaniemi*.

Esko Kähköstä jäivät kaipaamaan sisar sekä tyttäret perheineen.

Heikki Tuomi-Nikula

Kirjoittaja on Esko Kähkön kollega ja perheystävä.

Tue tänä jouluna sananvapautta ja uhkailun kohteeksi joutuneita toimittajia – Lahjoita joulukorttirahat Journalistien tukirahastolle ja lataa käyttöösi Pertti Jarlan sähköinen joulukortti.

Lisätiedot: jokes.mycashflow.fi

Keräyslupa: RA/2020/1253, Journalistien kulttuurin edistämistätiö sr.

HAETKO ALAN PARHAITA KESÄTYÖNTEKIJÖITÄ? – ILMOITA JOURNALISTISSA

Journalisti julkaisee kesätyöhakuilmoitukset tammikuun numerossa.

Journalisti 1/2021

Ilmestyy: 7.1.

Aineistopäivä: 16.12.2020

Ota yhteyttä: 044 755 5002 ja kysy myös bannereistamme

Valmiin aineiston voi lähettää osoitteeseen: ilmoitukset@journalistiliitto.fi
Lisätiedot ja tarkemmat aineisto-ohjeet: journalisti.fi/ilmoittajille/mediakortti.

JOURNALISTI

KOULUTUKSET

Näin teet, myyt ja ostat tutkivan jutun

Palkitut toimittajat Jussi Eronen ja Jarno Liski kertovat vinkit tutkivien juttuprojektien rakentamisen ja hinnoitteluun. Koulutus sopii tutkivaa journalismia tekeville ja sitä ostaville.

Aika: Ma 30.11. klo 15–16.15

Paikka: Teams

Lisätiedot: Nina Porra (nina.porra@journalistiliitto.fi).

Maksuton liiton jäsenille

Ilmoittautuminen: Journalistiliitto.fi/kalenteri

Järjestäjä: Journalistiliitto

Freetyö: näin myyt, laskutat ja nautit työstäsi

Freetyön perusteet -iltapäiväkurssilta saat tietoa, miten freejournalistin työ rakentuu. Aiheina eri yritysmuodot, verotus, laskutus, alan sopimukset, tekijänoikeudet sekä työttömyys- ja sosiaaliturva.

Aika: Ti 1.12. klo 14–17

Paikka: Zoom. Ilmoittautuneille lähetetään linkki ennen koulutuksen alkua.

Lisätiedot: Hanna Kaisa Hellsten (SFJ) ja Hannu Hallamaa (SJL).

Maksuton liiton jäsenille

Ilmoittautuminen: Freet.fi. Ilmoittautuminen päättyy su 29.11. klo 24.

Järjestäjät: Suomen freelance-journalistit ry ja Journalistiliitto

Instagram haltuun

Haluatko kasvattaa Instagram-seuraajiesi määrää? Ping Helsingin koulutuksesta saat vinkit seuraajien aktivointiin ja vastuullisen vaikuttajamarkkinoinnin pelisääntöihin ja mahdollisuuksiin. Sopii aloittelijoille ja konkareille, työhön ja vapaalle.

Aika: Ma 7.12. ja 14.12. klo 16.30–18

Paikka: Zoom

Lisätiedot: Nina Porra (nina.porra@journalistiliitto.fi).

Maksuton liiton jäsenille

Ilmoittautuminen: Journalistiliitto.fi/kalenteri

Järjestäjä: Journalistiliitto

KOKOUKSET

SJL:n valtuuston syyskokous

Valtuuston kokouksessa käsitellään syyskokouksen sääntömääräiset asiat. Kokoukseen voivat osallistua vain kokouskutsun saaneet ja ilmoittautuneet valtuutetut. Kokoukseen osallistujat käyttävät kasvomaskeja.

Aika: To 3.12. – pe 4.12.

Paikka: Marina Congress Center, Katajanokanlaituri 6, Helsinki ja Teams

Lisätiedot ja ilmoittautuminen: Kira Närhi (kira.narhi@journalistiliitto.fi)

ja Journalistiliitto.fi

Järjestäjä: Journalistiliitto

MUUT

Sukupuolella väliä journalismissa

Verkoissa järjestettävän tilaisuuden tavoitteena on tarjota medialle työkaluja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Tilaisuus on suunnattu Journalistin ohjeisiin sitoutuneissa tiedotusvälineissä työskenteleville journalistille. Keskustelijoina Heidi Kurvinen, Orna Ben, Wilma Rimpelä, Riitta Hyvärinen, Bettina Sægbom ja Jussi Tuulensuu. Tilaisuuden juontaa Reetta Rätty.

Aika: Ke 16.12. klo 9–11.15

Paikka: Teams

Lisätiedot: Mia Teräsaho p. 029 524 7864

Ilmoittautuminen: webropol.com/s/sukupuolijournalismissa

Järjestäjä: Terveystieteiden tutkimuskeskus

Talouspolitiikan ykkösasiantuntijat median silmin

Suomalaisten toimittajien näkemyksiä talouspolitiikan asiantuntijuudesta -tutkimusraportin julkistustilaisuus ja paneelikeskustelu. Tilaisuutta voi seurata myös etänä. Keskustelijoina Jarno Hartikainen, Anna Karismo, Elina Pyllkkänen, Juhana Brotherus ja Timo Harjuniemi.

Aika: To 3.12. klo 14–16

Paikka: Päivälehdien museo, Ludviginkatu 2–4, Helsinki ja

youtube.com/hssaatio

Lisätiedot ja ilmoittautuminen: Timo Harjuniemi

(timo.harjuniemi@helsinki.fi). Koronan takia paikan päälle max 20 henkeä.

Järjestäjä: Helsingin Sanomain Säätiö

Lehdistönvapauden päivä

Unescon kaksipäiväisen tapahtuman alkajaisiksi Suomessa järjestetään kahden tunnin keskustelu lehdistönvapaudesta. Keskustelijoina Kaius Niemi, Henna Virkkunen, Eija Ranta, Jarmo Mäkelä ja Elina Anttila.

Aika: Ke 9.12. klo 15–17

Paikka: Vikes.fi/lehdistönvapauden-paiva ja wpfc2020.com

Lisätiedot ja ilmoittautuminen: Ei ilmoittautumisia. Tilaisuus on maksuton.

Järjestäjät: Vikes ja Toimittajat ilman rajoja

Suuri Journalistipalkinto 2020

Merkityksellinen, hyvä journalismi voi löytyä sanoma- tai aikakauslehdessä, televisiosta, radiosta tai internetistä. Ehdotuksia voi jättää 1. marraskuuta alkaen osoitteessa: Suurijournalistipalkinto.fi.

Kilpailu sulkeutuu 31. joulukuuta 2020.

Aika: 10.3.2021 klo 19

Paikka: Yle TV1 (suora lähetys)

Lisätiedot: Suurijournalistipalkinto.fi

Järjestäjä: Päätoimittajien yhdistys

JOURNALISTIKILPAILU

Savo-Kainuun journalistiyhdistys järjestää vuoden 2021 journalistikilpailun.

Palkinto on 4 000 euroa. **Hakuaika päättyy 31.12.2020.**

Journalistipalkintoa voivat hakea joukkoviestinnän välineissä yhdistyksen alueella työskentelevät Journalistiliiton jäsenet.

Palkinnon voittaa hakija, joka lehdessä tai sähköisessä välineessä on tehnyt kaksivuotiskautena hyvän journalistisen suorituksen: uutisen, reportaasin, valokuvan, radio- tai tv-jutun tai muun journalistisen työn. Haku sähköisesti yhdellä kilpailutyöllä yhdistyksen sähköpostiin.

Lisätiedot yhdistyksen nettisivulla. Perustellusta syystä kilpailutyön voi lähettää osoitteeseen: Sammonkatu 20 A 16, 70500 Kuopio. Tietoja antaa asiamies Kari Manninen, puh. 050 526 1444.

Palkinto jaetaan vuosikokouksessa 2021. Työnäytteitä ei palauteta.

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarekatu 16, 00530
Helsinki
Broholmmsgatan 16, 00530
Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

FINKA / A-KASSA
finka.fi, (09) 8689 400

Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund

Hanna Mahlamäki, 43

- Helsingin Sanomien Berliinin-kirjeenvaihtaja.
- Työskennellyt Helsingin Sanomissa eri tehtävissä vuodesta 2004. Toiminut kulttuuritoimituksen esihenkilönä, uutispäällikkönä, esihenkilönä politiikan toimituksessa sekä politiikan toimittajana.
- A-studiossa politiikan toimittajana 2012–2013. Työskennellyt myös Aamulehdessä, Kymen Sanomissa, STT:ssa ja UP-uutispalvelussa.

Hanna Mahlamäen juttuaiheet vaihtelevat kevyistä raskaisiin. Marraskuun alussa suunnitellut menivät kerralla uusiksi Wienin terrori-iskun myötä. "Raskaat aiheet ovat toisaalta usein mielenkiintoisia ja tärkeitä, joten en valita."

Hanna Mahlamäki tarkasteli tuutteja sekä toimittajana että vanhempana

Toimittaja Petri Kivimäen valinta

"Euroopasta kantautuu pääasiassa ikäviä ja byrokraattisia uutisia. Siksi oli riemastuttava lukea *Helsingin Sanomien* Berliinin-kirjeenvaihtajan **Hanna Mahlamäen** valoisia ja värikäs juttu 5-vuotiaasta **Lisa Badstübneristä**, jolle on koittamassa elämän tärkein päivä. Hänestä tulee ekaluokkalainen, ja sen kunniaksi hän saa lahjoja ja hänelle järjestetään juhlat. Mahlamäki on löytänyt juttuunsa saksalaisen erikoisuuden, jonka hän tarjoilee meille sopivasti laventaen. Kaikille isojen juhlien järjestäminen ei ole itsestäänselvyys. On äärettömän tärkeää, että meille suomalaisille kerrotaan ulkomaisten ihmisten tavallisesta elämästä ja arjesta. Se auttaa ymmärtämään, että arkea on muuallakin kuin meillä."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiäntamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Nina Erho, teksti • Tommi Aittala, kuva

Jutun aihe on omakohtainen: lapseni aloitti koulun täällä elokuussa. Toki tiesin saksalaisen koulunaloitusperinteen ennestään. Olen asunut Saksassa nuorena vuoden, ja lapsuudessa perheelläni oli tuttuja täällä. Jo silloin ajattelin, että voi kun karkkituutit ovat ihania, miksi Suomessa ei saa sellaista", sanoo *Helsingin Sanomien* Berliinin-kirjeenvaihtaja **Hanna Mahlamäki**.

Mahlamäen juttu *Saksassa ekaluokkalaisten repusta maksetaan usein yli 300 euroa ja juhlia valmistellaan kuukausia* julkaistiin *Helsingin Sanomissa* 13. elokuuta. Tärkeä osa koulunaloitusjuhliä on koulutuutti, *Schultüte*, jonka lapsi saa täytettynä koulutarvikkeilla, karkeilla ja muilla lahjoilla.

"Havahduin kesällä siihen, ettei meillä ole mitään valmiina koulunaloitukseen, ja liityin aiheen Facebook-ryhmään. Siellä lähestyin paria äitiä myös toimittajana. He suhtautuivat jutuntekoon myönteisesti, ehkä aiheen sympaattisuuden takia. Saksalaiset ovat tosi tarkkoja lastensa tietosuojasta ja kuvista. Haastattelin kahta äitiä puhelimitse ja vierailin yhden perheen luona.

Halusin tehdä juhlista jutun, koska myönteisistä aiheista on etenkin tänä synkkänä vuonna pulaa. Juhlat tuntuivat ihanalta tavalta osoittaa lapsille huomiota. Kulttuurihistorioitsija **Christine Cantauw'ta** haastattellessa opin, että ekaluokkalaisten näyttävä juhlistaminen kertoo etenkin koulun isosta merkityksestä saksalaisessa yhteiskunnassa.

Kirjeenvaihtajana haluan välittää lukijoille paikallista arkea, jota uutistoimistot eivät kuvaa. Haastateltavia olen löytänyt pitkään täällä asuneen valokuvaajan ja naapureiden kautta ja tietysti lähestymällä ihmisiä suoraan. Se jännittää, kun kukaan ei tunne *Hesaria*. Sitä palkitsevampaa on, kun ihmisten luottamuksen voittoa. Saksan kielen taito on tärkeä, koska moni osaa heikosti englantia.

Juttu sai paljon kiitosta juuri arkisuudestaan. Toki *Hesarin* keskustelupalstalla oli niitäkin, jotka pitivät juhliä turhana hapatuksena ja toivoivat, ettei moinen roskaaminen alkaisi Suomessa.

Juttua tehdessä ilmeni, että moni äiti valmistelee juhlaa ja tuuttia kuukausia – ja huono omatuntohan siitä tuli. Lopulta ostin tuutin kaupasta ja tuunasimme sitä yhdessä lapsen kanssa. Juhlamme olivat pienet mutta kivut. Illalla vierailimme lapsen koulukavereiden juhlissa." ●

Uutisten
jälkeen treenaan
Kiken kanssa
kuntoon.